

(1)

BRIEF INTRODUCTION TO THE POEM

'To a Skylark' is a beautiful ode. (An ode is a lyrical poem which is in the form of a lengthy address to an object of Nature). This poem is addressed to a skylark. The cheerful song of the skylark arouses a powerful emotion in the poet's mind. The skylark is flying high in the sky. The poet can't see the bird, but he can hear its joyful song. The poet uses a number of similes to describe the invisible bird and its loud song. He compares it to (1) a poet hidden in the light of thought, (2) a maiden singing love songs in a palace-tower, (3) a glow-worm glowing in a valley, and (4) a rose enclosed in its own leaves. The poet imagines that the skylark must be totally unaware of the sorrows and sufferings of the world. Only then could it sing with such rapturous joy. The poet asks the bird to teach him half its gladness. Then he, too, could sing joyful songs and the world would listen to his songs as he is listening to the song of the skylark.

ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ

'To a Skylark' ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਐਡ ਹੈ। (ਐਡ ਇਕ ਸੰਗੀਤਮਈ ਕਵਿਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਕਿਸੀ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸੰਬੋਧਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।) ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਇਕ ਚਕਵਾ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਦਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਚਕਵੇ ਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰਿਆ ਗੀਤ ਕਵਿ ਦੇ ਮੰਨ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰਭਲ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਚਕਵਾ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਉੱਚਾ ਉੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਵਿ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਉਸਦੇ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੇ ਗੀਤ ਨੂੰ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਵਿ ਅਦਹਿਸ਼ ਪੰਛੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਉੱਚੇ ਗੀਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਉਪਮਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਸਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ— (1) ਇਕ ਕਵਿ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵਿਚ ਛਿਪਿਆ ਬੈਠਾ ਹੋਏ (2) ਇਕ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਜੋ ਇਕ ਮਹਿਲ ਦੀ ਬੁਰਜੀ ਤੇ ਬੈਠੀ ਪਿਆਰ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾ ਰਹੀ ਹੋਏ (3) ਇਕ ਜੁਗਨੂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਇਕ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ (4) ਇਕ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਡਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਏ। ਕਵਿ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਗਿ ਚਕਵਾ ਜਰੂਰ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨਜਾਨ ਹੋਏਗਾ। ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਇਹ ਏਨੀ ਮਸਤੀ-ਭਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਗਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕਵਿ ਚਕਵੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅੱਧੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੀ ਸਿਖਾ ਦੇਵੇ। ਤਦ ਉਹ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੇ ਗੀਤ ਗਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਉਸਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਦਾ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇਸ ਸਮੇਂ ਚਕਵੇ ਦੇ ਗੀਤ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹੈ।

कविता का संक्षिप्त परिचय

‘टू अ स्कार्फलर्क’ एक सुन्दर ओड है। (ओड एक संगीतमय कविता होती है जो प्रकृति के किसी पदार्थ को लम्बे सम्बोधन के रूप में होती है।) यह कविता एक चकवा पक्षी को सम्बोधित की गई है। चकवे का खुशी-भरा गीत कवि के मन में एक प्रबल भाव पैदा कर देता है। चकवा आकाश में ऊंचा उड़ रहा है। कवि पक्षी को देख नहीं सकता है, किन्तु वह उसके खुशी-भरे गीत को सुन सकता है। कवि अदृश्य पक्षी तथा उसके ऊंचे गीत का वर्णन करने के लिए अनेक उपमाओं का प्रयोग करता है। वह इसकी तुलना करता है—(1) एक कवि के साथ जो अपने विचारों की कल्पना में छिपा बैठा हो; (2) एक लड़की के साथ जो एक महल की बुरजी में बैठी प्यार के गीत गा रही हो; (3) एक जुगनू के साथ जो एक घाटी में चमक रहा हो; तथा (4) एक गुलाब के साथ जो अपने ही पत्तों में ढका हुआ हो। कवि कल्पना करता है कि चकवा अवश्य ही संसार के दुःखों और कष्टों से पूरी तरह अनजान होगा। केवल तभी यह इतनी मस्ती-भरी खुशी में गा सकता था। कवि चकवे से कहता है कि वह उसे अपनी आधी खुशी ही सिखा दे। तब वह भी खुशी-भरे गीत गा सकता तथा संसार उसके गीतों को उसी तरह सुनता जैसे वह इस समय चकवे का गीत सुन रहा है।

(II)

DETAILED SYNOPSIS OF THE POEM

The cheerful song of a skylark arouses a powerful emotion in the poet's mind. The skylark is flying very high in the sky. The poet can't see it. But he can hear its loud and joyful song.

The poet describes the bird's song through a number of similes. He compares it to a maiden singing her songs of love in a palace-tower. The girl is not visible but her songs are clearly audible. Then the bird's song is compared to a glow-worm glowing among flowers and leaves of grass. We can't see the glow-worm but from its light we do know it is there. Another comparison is made with a rose covered in its own green leaves. We can't see the rose but from its fragrance we do know it is there. Similarly, the skylark is invisible because it is flying

too high in the sky. But from its loud and joyful music, we do know it is there in the sky. Describing the beauty of the bird's music the poet says that it surpasses 'all that ever was joyous and clear and fresh'.

The poet requests the skylark to teach him half its gladness. Then he, too, could sing songs of joy. And the world would listen to his songs as he is now listening to the skylark's song.

ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਵਿਸਤਰਤ ਸਾਰ

ਚਕਵੇ ਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰਿਆ ਗੀਤ ਕਵਿ ਦੇ ਮੰਨ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰਭਲ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਚਕਵਾ ਆਸਮਾਨ ਵਿਚ ਉੱਚਾ ਉੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਵਿ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਉਸਦੇ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੇ ਗੀਤ ਨੂੰ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਵਿ ਪੰਛੀ ਦੇ ਗੀਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਈ ਉਪਮਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸਦੀ ਤੁਲਨਾ ਇਕ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਮਹਿਲ ਦੇ ਮਿਨਾਰ ਤੇ ਪਿਆਰ ਭਰੇ ਗੀਤ ਗਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਪਰੰਤੂ ਉਸਦੇ ਗੀਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਛੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਇਕ ਜੁਗਨੂੰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਫੁੱਲਾਂ ਅਤੇ ਘਾਹ ਦੇ ਤਿਨਕਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਟਿਮਟਿਮਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜੁਗਨੂੰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਓਥੇ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਤੁਲਨਾ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁੱਲ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਹੀ ਹਰੀ ਪੌਤਿਆਂ ਨਾਲ ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਗੁਲਾਬ ਨੂੰ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਪਰ ਇਸਦੀ ਸੁਗੰਧ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਚਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਓਥੇ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਕਵਾ ਦਿਖਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਓਕਿ ਉਹ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਉਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਉਸਦੇ ਉੱਚੇ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੀ ਸੰਗੀਤ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਚਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਓਥੇ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੰਛੀ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਵਿ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਹੈ ਜੋ ਕਦੀ ਅਨੰਦਪੂਰਨ, ਸਵੱਡ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਰਹਿਆਂ ਹੋਣਗਿਆਂ।

ਕਵਿ ਚਕਵੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅੱਧੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੀ ਸਿਖਾ ਦੇਵੇ। ਫਿਰ ਉਹ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੇ ਗੀਤ ਗਾ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਉਸਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇਸ ਸਮੇਂ ਚਕਵੇ ਦੇ ਗੀਤ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਵਿਤਾ ਕਾ ਵਿਸਤ੍ਰਤ ਸਾਰ

ਚਕਵੇ ਕਾ ਖੁਸ਼ੀ-ਭਰਾ ਗੀਤ ਕਵਿ ਦੇ ਮਨ ਮੈਂ ਏਕ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਚਕਵਾ ਆਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਊੰਚਾ ਤੱਤ ਰਹਾ ਹੈ। ਕਵਿ ਇਸੇ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਤਾ ਹੈ। ਕਿਨ੍ਤੁ ਵਹ ਇਸਕੇ ਊੰਚੇ, ਖੁਸ਼ੀ-ਭਰੇ ਗੀਤ ਕੋ ਸੁਣ ਸਕਤਾ ਹੈ।

कवि पक्षी के गीत का वर्णन अनेक उपमाओं के द्वारा करता है। वह इसकी तुलना एक लड़की के साथ करता है जो एक महल के मीनार में अपने प्यार के गीत गा रही है। लड़की दिखाई नहीं देती है किन्तु उसके गीत स्पष्ट रूप से सुनाई दे रहे हैं। इसके बाद पक्षी के गीत की तुलना एक जुगनू के साथ की गई है जो फूलों और घास के तिनकों के मध्य टिमटिमा रहा है। हम जुगनू को देख नहीं पाते हैं किन्तु इसके प्रकाश से हमें पता चल जाता है कि यह वहां पर है। एक अन्य तुलना गुलाब के फूल के साथ की गई है जो अपनी ही हरी पत्तियों में ढका हुआ है। हम गुलाब को देख नहीं सकते, किन्तु इसकी सुगन्ध से हमें पता चल जाता है कि यह वहां पर है। उसी प्रकार चकवा दिखाई नहीं देता है क्योंकि यह आकाश में बहुत ऊँचा उड़ रहा है। किन्तु इसके ऊँचे और खुशी-भरे संगीत से हमें पता चल जाता है कि यह वहां आकाश में है। पक्षी के संगीत के सौंदर्य का वर्णन करते हुए कवि कहता है कि यह उन सब चीजों से बढ़ कर है जो कभी आनन्दपूर्ण, स्वच्छ और ताज़ा रही होंगी।

कवि चकवे से प्रार्थना करता है कि वह उसे अपनी आधी खुशी ही सिखला दे। फिर वह भी खुशी-भरे गीत गा सकेगा तथा संसार उसके गीतों को सुनने लगेगा जिस तरह वह इस समय चकवे के गीत को सुन रहा है।

(III)

UNDERSTANDING THE POEM

(Word-meanings & Detailed Analysis)

(Lines 1—10)

Hail to thee, blithe Spirit!
 Bird thou never wert,
 That from Heaven, or near it,
 Pourest thy full heart
 In profuse strains of unpremeditated art.
 Higher still and higher
 From the earth thou springest
 Like a cloud of fire;
 The blue deep thou wingest,
 And singing still dost soar, and soaring ever singest.

Word-meanings :

1. hail—welcome, सुआगउम्, स्वागतम्; 2. blithe—happy, खुस, प्रसन्न; 3. thou—you, तुम्ही, तुम;
4. wert—were, मी, थी; 5. pourest—पलटना, उड़ेलना; 6. thy full heart—your powerful feelings, उंगड़ी पलाल भावनावा, तुम्हारी प्रबल भावनाएं; 7. profuse—बरपूर, भरपूर; 8. strains—tunes, मुर, सुरें;
9. unpremeditated—spontaneous, महाविक, सहज, स्वाभाविक; 10. springest—जलदी ते उँपर नूँ उठाना, जल्दी से ऊपर को उठना; 11. the blue deep—नीला डुंपा आकाश, नीला गहरा आकाश; 12. wingest—पंख उड़ाना, उड़ाना, पर फड़फड़ाते हुए उड़ना; 13. still—लगाउन, निरन्तर; 14. soar—उपर नूँ उड़ना, ऊपर को उड़ना।

Analysis :

The poet calls the skylark a cheerful and happy spirit. He calls it not a bird but a spirit because it is flying at a great height and is not visible. It is in heaven or somewhere near it. The poet greets the skylark joyfully. He says that the skylark is pouring its full heart in its sweet music. A continuous stream of melodies is flowing spontaneously from its heart.

The skylark leaps upward from the earth. It soars higher and higher into the deep blue sky. It looks like a cloud of fire rising upward. It keeps singing while flying, and it keeps flying while singing. It is flying and singing simultaneously.

कवि चकवे नुँ खुस्ती-भरी पूर्सन अलेकिक आउमा करिंदा है। उह इस्तु एक पंछी नहीं बल्की एक आउमा करिंदा है किउकि उह घुड़ उँचा उँज्ज रिहा है अते दिखदा नहीं है। उह स्वरग विच है जां इसदे नजदीक किसी जगह ते है। कवि चकवे दा पूर्सनतापूरवक स्वागत करदा है। कवि करिंदा है कि चकवा आपणे मधुर मंगीत दे विच आपण पूरा दिल भेक रिहा है। इसदे दिल विच मिठे सुरां दी एक निरंतर पारा महिज रुप विच बहि रही है।

चकवा परडी तें उपर उँडलदा होइआ जा रिहा है। एह गुँज्जे नीले अकास्त विच उचा अते होर उचा उँज्जदा जा रिहा है। एह उपर नुँ उठदी होई अँगा दे एक बँदल वरगा लगदा है। एह उँज्जदे होई गांदा जा रिहा है, अते गांदे होई उँज्जदा जा रिहा है। एह एक-मास उँज्जदा अते गांदा जा रिहा है।

कवि चकवे को एक खुशी-भरी प्रसन्न अलौकिक आत्मा कहता है। वह इसे एक पक्षी नहीं अपितु एक आत्मा कहता है क्योंकि यह बहुत ऊंचा उड़ रहा है और दिखाई नहीं देता है। यह स्वर्ग में है अथवा इसके समीप किसी जगह पर है। कवि चकवे का प्रसन्नतापूर्वक स्वागत करता है। वह कहता है कि चकवा अपने मधुर संगीत में अपना पूरा दिल उड़ेल रहा है। इसके दिल में मीठे सुरों की एक निरन्तर धारा सहज रूप से बह रही है।

चकवा धरती से ऊपर को उछलता हुआ जा रहा है। यह गहरे नीले आकाश में ऊंचा तथा और ऊंचा उड़ता जा रहा है। यह ऊपर को उठती हुई आग के एक बादल के जैसा लगता है। यह उड़ते हुए गाता जा रहा है, और गाते हुए उड़ता जा रहा है। यह एक-साथ उड़ता और गाता जा रहा है।

(Lines 11—20)

In the golden lightning
Of the sunken sun,
O'er which clouds are brightening,
Thou dost float and run;
Like an unbodied joy whose race is just begun.
The pale purple even
Melts around thy flight;
Like a star of Heaven,
In the broad daylight
Thou art unseen, but yet I hear thy shrill delight,

Word-meanings :

1. lightning—brightness, चमक, चमक;
2. sunken—बदला दे पिँडे डृष्टिआ होइआ, बादलों के पीछे ढूबा हुआ;
3. dost float—हौली-हौली तैर रहे होण, धीरे-धीरे तैर रहे हो;
4. unbodied—स्तरीर-रहित, शरीर-रहित;
5. pale purple—डिंका बैरंगनी रंग, हल्का बैरंगनी रंग;
6. even—evening, साम, संध्या;
7. melts—बहुत ऊंचा आकाश का तारा;
8. star of Heaven—घुड़ उँचा आकास्त दा तारा, विच खुस्ती-भरिआ गीत, तीखी ऊंची आवाज में खुशी-भरा गीत।

Analysis :

The sun is just setting. It is still below the horizon. It is hidden behind the clouds. Because of its flashes of light, the clouds are looking bright. It is at this time that the skylark begins its upward flight. The skylark is like a happy soul that has shaken off its earthly cloak and has set out on a journey toward heaven. 'Unbodied joy' means a happy soul that has shaken off its mortal body.

As the skylark flies upwards, the pale and purple light of sunset seems to melt away. The skylark becomes invisible as it flies higher and higher. That is why the poet compares it to a

star which shines in the sky invisibly during the daytime. The skylark, like the star, is there in the sky, but it is not visible. We become aware of the skylark's presence by its loud and joyous singing.

ਸੁਰਜਾ ਅਜੇ ਡੁਬਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਹੱਲੇ ਤਲ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਹੈ। ਇਹ ਬਦਲਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਵਜ਼ਹ ਨਾਲ ਬੱਦਲ ਚਮਕਦੇ ਹੋਏ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਹੀ ਸਮਾਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਚਕਵਾ ਆਪਣੀ ਉਪਰ ਦੀ ਉੜਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਚਕਵਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਭਰੀ ਆਤਮਾ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣਾ ਭੌਤਿਕ ਚੋਲਾ ਉਤਾਰ ਸ਼ੁਟਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵਰਗ ਵਲ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਨਿਕਲ ਪਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਰੀਰਰਹਿਤ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇਕ ਪ੍ਰਸੰਨ ਆਤਮਾ ਜਿਸਨੇ ਆਪਣਾ ਨਸ਼ਵਰ ਸ਼ਰੀਰ ਤਿਆਗ ਦਿਤਾ ਹੋਵੇ।

ਜਦੋਂ ਚਕਵਾ ਉਪਰ ਨੂੰ ਉੜਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭੁਬਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਬੈਂਗਲੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮੱਧਮ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਦਾਂ-ਜਿੱਦਾਂ ਚਕਵਾ ਉਪਰ ਨੂੰ ਉੜਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਰਿਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੀ ਕਾਰਣ ਕਵਿ ਇਸਦੀ ਤੁਲਨਾ ਇਕ ਤੁਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦਿਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਅਦਰਿਸ਼ ਰਹਿ ਕੇ ਚਮਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਤਾਰੇ ਦੀ ਵਾਂਗ ਚਕਵਾ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਇਸਦੇ ਉੱਚੇ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ-ਭਰੇ ਗੀਤ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਇਸਦੀ ਉਪਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ।

सूर्य अभी डूबना शुरू हुआ है। यह अभी क्षितिज के नीचे है। यह बादलों के पीछे छिपा हुआ है। इसकी तेज प्रकाश की किरणों की वजह से बादल चमकते हुए प्रतीत हो रहे हैं। यह वही समय है जब चकवा अपनी ऊपर को उड़ान शुरू करता है। चकवा एक प्रसन्नता भरी आत्मा के समान है जिसने अपना भौतिक चोगा उतार फेंका है और स्वर्ग की तरफ अपनी यात्रा पर चल पड़ा है। ‘शरीरहीन ख़ुशी’ का अर्थ है एक प्रसन्न आत्मा जिसने अपना नश्वर शरीर त्याग दिया हो।

जब चकवा ऊपर को उड़ता जा रहा है तो सूर्यास्त की बैंगनी रोशनी धीरे-धीरे मद्दिम पड़ती हुई प्रतीत हो रही है। जैसे-जैसे चकवा ऊपर को उड़ता जाता है तो यह अदृश्य हो जाता है। इसी कारण कवि इसकी तुलना एक तारे के साथ करता है जो दिन के दौरान आकाश में अदृश्य रह कर चमकता रहता है। तारे की भाँति चकवा आकाश में है किन्तु यह दिखलाई नहीं देता है। हमें इसके ऊंचे और खुशी-भरे गीत के द्वारा ही इसकी उपस्थिति का पता चलता है।

(Lines 21—30)

Keen as are the arrows
Of that silver sphere,
Whose intense lamp narrows
In the white dawn clear
Until we hardly see — we feel that it is there.
All the earth and air
With thy voice is loud,
As, when night is bare,
From one lonely cloud
The moon rains out her beams, and Heaven is overflowed.

Word-meanings :

1. silver sphere—चंन, चांद; 2. intense lamp—तेज रोम्हनी, तेज रोशनी; 3. narrows—मँपम पै जांदी है, मद्दिम पड़ जाती है; 4. bare—clear, खुल्ला, स्पष्ट; 5. rains—pours, पलटदा है, उड़ेलता है; 6. beams—rays, रिम्मां, किरणें।

Analysis :

During the night, the moon sheds its white light upon the earth. But with the coming of the morning the bright moon hardly remains visible. And when it is morning, the moonlight disappears completely. But though the moon becomes invisible, we are aware that it is still there in the sky. In the same way, the skylark is invisible to our eyes, but by its loud and clear music we become aware of its presence in the sky.

The whole earth and the sky seem to be overflowing with the song of the skylark. When the moon emerges from behind a lonely cloud in the sky, the moonlight fills the whole earth and the sky. Similarly, the earth and the sky are flooded with the music of the skylark.

ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਚੰਨ ਆਪਣਾ ਸਫੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਧਰਤੀ ਤੇ ਬਿਖੇਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਪ੍ਰਭਾਤ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ ਚਮਕਦਾ ਹੋਇਆ ਚੰਨ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਭਾਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਚਾਂਦਨੀ ਬਿਲਕੁਲ ਲੁਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੰਨ ਲੁਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਚਕਵਾ ਸਾਡਿਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਪਰੰਤੂ ਇਸਦੇ ਉੱਚੇ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਇਸਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਚਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੂਰੀ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਚਕਵੇ ਦੇ ਗੀਤ ਨਾਲ ਛਲਕਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਚੰਨ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਮਾਤਰ ਬੱਦਲ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਚਾਂਦਨੀ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਚਕਵੇ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਛਲਕ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਾਤ ਕੇ ਸਮਯ ਚਾਂਦ ਅਪਨਾ ਸਫੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਧਰਤੀ ਪਰ ਬਿਖੇਰ ਦੇਤਾ ਹੈ। ਕਿਨ੍ਤੁ ਪ੍ਰਾਤ: ਕੇ ਆਨੇ ਕੇ ਸਾਥ ਚਮਕਤਾ ਹੁਆ ਚਾਂਦ ਮੁਝਿਕਲ ਸੇ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਪਢ़ਦਾ ਹੈ। ਤਥਾ ਜਬ ਪ੍ਰਾਤ: ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਚਾਂਦਨੀ ਬਿਲਕੁਲ ਲੁਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਨ੍ਤੁ ਯਦੀਪਿ ਚਾਂਦ ਅਦੂਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਮੇਂ ਪਤਾ ਹੋਤਾ ਹੈ ਕਿ ਯਹ ਅਥ ਭੀ ਆਕਾਸ਼ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਉਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਚਕਵਾ ਹਮਾਰੀ ਆਂਖਾਂ ਕੋ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇਤਾ ਹੈ ਕਿਨ੍ਤੁ ਇਸਕੇ ਊੰਚੇ ਔਰ ਸ਼ਾਹੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਹਮੇਂ ਆਕਾਸ਼ ਮੌਜੂਦ ਹੋਨੇ ਕਾ ਪਤਾ ਚਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੂਰੀ ਧਰਤੀ ਤਥਾ ਆਕਾਸ਼ ਚਕਵੇ ਦੇ ਗੀਤ ਦੇ ਛਲਕਤੇ ਹੁਏ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤੇ ਹਨ। ਜਬ ਚਾਂਦ ਆਕਾਸ਼ ਮੌਜੂਦ ਏਕਮਾਤਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਪੀਛੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਚਾਂਦਨੀ ਦੇ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਧਰਤੀ ਤਥਾ ਆਕਾਸ਼ ਚਕਵੇ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਛਲਕ ਰਹੇ ਹਨ।

(Lines 31—40)

What thou art we know not;
What is most like thee ?
From rainbow clouds there flow not
Drops so bright to see
As from thy presence showers a rain of melody.
Like a Poet hidden
In the light of thought,
Singing hymns unbidden,
Till the world is wrought
To sympathy with hopes and fears it heeded not.

Word-meanings :

1. **thee**—you, ਤੁਸੀਂ, ਤੁਸ; 2. **rain of melody**—ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਬੋਛਾਰ, ਸੰਗੀਤ ਕੀ ਬੌਛਾਰ; 3. **light of thought**—ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ; 4. **unbidden**—ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ, ਬਿਨਾ ਕਹੇ, ਸ਼ਵਯਸੇਵ; 5. **wrought**—ਚਿੱਤਾ ਕਰਨੀ, ਪਰਵਾਹ ਕਰਨੀ। 6. **heeded**—cared,

Analysis :

We don't know what a skylark is. We can't even think of a thing that closely resembles it. As the skylark flies higher and higher it sends a shower of sweet music to the earth. The poet compares the skylark's music with the bright raindrops falling from the rainbow clouds. He says that the skylark's music is far more delightful than the bright raindrops.

The invisible skylark can be compared to a poet who is hidden in the depth of his thoughts. The poet who is inspired by his thoughts goes on singing his songs unbidden. He goes on singing till the world pays heed to him and begins to share his hopes and fears. Similarly, the skylark keeps on with its song till the world begins to pay heed to its music and is moved by it.

ਅਸੀ ਨਹੀ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਇਕ ਚਕਵਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀ ਕਿਸੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਵੀ ਨਹੀ ਸੋਚ ਸਕਦੇ ਜੋ ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਚਕਵਾ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉੱਚਾ ਉੜਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਧਰਤੀ ਤੇ ਮਿੱਠੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਬੌਢਾਰ ਕਰਦਾ ਰਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਵਿ ਚਕਵੇ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਇੰਦਰਧਨੁਸੀ ਬੱਦਲਾਂ ਤੋਂ ਡਿਗੱਲ ਵਾਲੀ ਚਮਕਦੀ ਹੋਈ ਵਰਖਾ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਕਵੇ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਚਮਕੀਲੀ ਵਰਖਾ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾਦਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਦ੍ਰਿਸ ਚਕਵੇ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਕਵਿ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿਚ ਲੁਕਿਆ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ। ਇਕ ਕਵਿ ਜੋ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋਵੇ, ਬਿਨੁਂ ਕਹੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤ ਗਾਂਉਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਦ ਤਕ ਗੀਤ ਗਾਂਉਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਤਕ ਸੰਸਾਰ ਉਸ ਵਲ੍ਹ ਧਿਆਨ ਨਹੀ ਦੇਂਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਆਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭੈਅ ਵਿਚ ਸਾਝੇਦਾਰ ਨਹੀ ਬਣਦਾ। ਉਸੇ ਤਰਾਂ ਚਕਵਾ ਆਪਣਾ ਗੀਤ ਜਾਰੀ ਰਖਦਾ ਹੈ ਜਦ ਤਕ ਸੰਸਾਰ ਉਸਦੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਵਲ੍ਹ ਧਿਆਨ ਨਹੀ ਦੇਂਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀ ਹੁੰਦਾ।

ਹਮ ਨਹੀਂ ਜਾਨਤੇ ਕਿ ਏਕ ਚਕਵਾ ਕਿਥਾ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਹਮ ਕਿਸੀ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚ ਸਕਤੇ ਜੋ ਇਸਦੇ ਬਹੁਤ ਮਿਲਤੀ-ਜੁਲਤੀ ਹੋ। ਜੈਸੇ-ਜੈਸੇ ਚਕਵਾ ਆਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਊੱਚਾ ਤੁਡਤਾ ਚਲਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ਯਹ ਧਰਤੀ ਪਰ ਸੀਠੇ ਸੰਗੀਤ ਕੀ ਏਕ ਬੌਛਾਰ ਕਰਤਾ ਚਲਾ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਕਵਿ ਚਕਵੇ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਕੀ ਤੁਲਨਾ ਇੰਦਰਧਨੁਸੀ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਗਿਰੇ ਵਾਲੀ ਚਮਕਤੀ ਹੁੰਈ ਵਰ਷ਾ ਕੀ ਕੁੰਦੋਂ ਦੇ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਵਹ ਕਹਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚਕਵੇ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਚਮਕੀਲੀ ਵਰ਷ਾ ਕੀ ਕੁੰਦੋਂ ਦੇ ਕਹੀਂ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਸਨਨਤਾਦਾਇਕ ਹੋਤਾ ਹੈ।

ਅਦ੃ਸ਼ ਚਕਵੇ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਏਕ ਐਸੇ ਕਵਿ ਦੇ ਸਾਥ ਕਿ ਜਾ ਸਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਅਪਨੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿਚ ਲੁਕਿਆ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ। ਇਕ ਕਵਿ ਜੋ ਅਪਨੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿਚ ਲੁਕਿਆ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ, ਬਿਨੁਂ ਕਹੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤ ਗਾਂਉਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਦ ਤਕ ਗੀਤ ਗਾਂਉਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਤਕ ਸੰਸਾਰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਆਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭੈਅ ਵਿਚ ਸਾਝੇਦਾਰ ਨਹੀ ਬਣਦਾ। ਉਸੇ ਤਰਾਂ ਚਕਵਾ ਆਪਣਾ ਗੀਤ ਜਾਰੀ ਰਖਦਾ ਹੈ ਜਦ ਤਕ ਸੰਸਾਰ ਉਸਦੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਵਲ੍ਹ ਧਿਆਨ ਨਹੀ ਦੇਂਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀ ਹੁੰਦਾ।

(Lines 41—50)

Like a high-born maiden
In a palace-tower,
Soothing her love-laden
Soul in secret hour
With music sweet as love, which overflows her bower :
Like a glow-worm golden
In a dell of dew,
Scattering unbehilden
Its aerial hue
Among the flowers and grass, which screen it from the view !

Word-meanings :

1. **high-born**—born in a noble family, ਉੱਚੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀ, ਊੱਚੇ ਘਰਾਨੇ ਕੀ; 2. **soothing**—comforting, ਚੁਪ੍ਪ ਕਰਨਾ, ਸ਼ਾਨਤ ਕਰਨਾ; 3. **love-laden**—oppressed with love, ਧਿਆਰ ਦੀ ਮਾਰੀ, ਧਾਰ ਕੀ ਮਾਰੀ; 4. **in secret hour**—ਇੱਕ ਲੇਪਨ ਵਿਚ, ਅਕੇਲੇਪਨ ਮੈਂ; 5. **dell**—ਘਾਟੀ, ਘਾਟੀ; 6. **dell of dew**—a small valley where the grass and the leaves of plants are covered with dewdrops, ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਘਾਟੀ ਜਿੱਥੇ ਘਾਹ ਅਤੇ ਪੌਥੇਆਂ ਦੇ ਪੱਤੇ ਔਂਸ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਨਾਲ ਢਕੇ ਹੋਣ, ਏਕ ਛੋਟੀ ਸੀ ਘਾਟੀ ਜਹਾਂ ਘਾਸ ਤਥਾ ਪੌਥੋਂ ਦੇ ਪੱਤੇ ਓਸ ਦੇ ਢਕੇ ਹਨ; 7. **unbehilden**—unseen, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਿਨੁਂ, ਕਿਵੇਂ ਕਿਸੀ ਕੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿਏ; 8. **aereal hue**—colour scattered in the air, ਹਵਾ ਵਿਚ ਬਿਖਰਿਆ ਹੋਇਆ ਰੰਗ, ਹਵਾ ਮੈਂ ਬਿਖਰਾ ਹੁਆ ਰੰਗ; 9. **screen**—hide, ਲੁਕੋਣਾ, ਛਿਪਾਨਾ।

Analysis :

The skylark is here compared to a young maiden of high birth. The young girl lives in a palace tower where she sings songs of love. She is singing these songs to soothe her love-laden soul. Her songs are as sweet as her passion of love. The girl is not visible to an outsider because she is confined in the tower. But her songs can be heard by people outside. The skylark too is invisible to us but its sweet music tells us of its presence.

Then the skylark is compared to a glow-worm flying about in dew-covered valley. The glow-worm itself is invisible because it is hidden among the grass and the leaves of plants. But we can know of the glow-worm by the light it scatters around itself. In the same way, we cannot see the skylark in the high aerial regions but we become aware of its presence on account of the sweet music coming from it.

ਇਥੇ ਚਕਵੇ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਉੱਚੇ ਕੁਲ ਦੀ ਕਿਸੀ ਯੁਵਾ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਯੁਵਾ ਲੜਕੀ ਮਹਿਲ ਦੇ ਇਕ ਮਿਨਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਮਾਰੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਗੀਤ ਗਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਗੀਤ ਉਨ੍ਹੇ ਹੀ ਮਿੱਠੇ ਹਨ ਜਿੱਨੀ ਉਸਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਉਮੰਗ। ਲੜਕੀ ਕਿਸੀ ਬਾਹਰੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬੁਰਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੈਦ ਹੈ। ਪਰਤੂ ਉਸਦੇ ਗੀਤ ਬਾਹਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਚਕਵਾ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਧੁਰ ਸੰਗੀਤ ਸਾਨੂੰ ਇਸਦੀ ਉਪਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਦਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਚਕਵੇ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਇਕ ਜੁਗਨੂੰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨਾਲ ਢੱਕੀ ਹੋਈ ਕਿਸੀ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਉੱਡ ਰਿਹਾ ਹੋਏ। ਆਪ ਜੁਗਨੂੰ ਅਦਿਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਘਾਹ ਅਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲੁਕਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਜੁਗਨੂੰ ਦਾ ਪਤਾ ਚਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਗਿਰਦ ਬਿਖੇਰਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਕਵੇ ਨੂੰ ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਉੱਚੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰਤੂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਿੱਠੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਕਾਰਣ ਇਸਦੀ ਉੱਥੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ।

ਯਹਾਂ ਚਕਵੇ ਕੀ ਤੁਲਨਾ ਊੰਚੇ ਕੁਲ ਕੀ ਕਿਸੀ ਯੁਵਾ ਲੜਕੀ ਦੇ ਸਾਥ ਕੀ ਗੱਈ ਹੈ। ਯੁਵਾ ਲੜਕੀ ਮਹਲ ਦੇ ਏਕ ਮੀਨਾਰ ਮੋਹਰੀ ਹੈ ਜਹਾਂ ਵਹ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਤੀ ਹੈ। ਵਹ ਅਪਨੀ ਪਾਰ ਕੀ ਮਾਰੀ ਆਤਮਾ ਕੀ ਰਾਹਤ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਗੀਤ ਉਤਨੇ ਹੀ ਸੀਠੇ ਹੈਂ ਜਿਤਨੀ ਉਸਕੀ ਪਾਰ ਕੀ ਤਮਗ। ਲੜਕੀ ਕਿਸੀ ਬਾਹਰੀ ਆਦਮੀ ਕੀ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਹ ਭੁਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੈਦ ਹੈ। ਪਰਤੂ ਉਸਦੇ ਗੀਤ ਬਾਹਰ ਵਾਲੋਂ ਕੀ ਸੁਨਾਈ ਦੇਤੇ ਹੈਂ। ਚਕਵਾ ਭੀ ਹਮੇਂ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇਤਾ ਹੈ ਕਿਨ੍ਤੁ ਇਸਕਾ ਮਧੁਰ ਸੰਗੀਤ ਹਮੇਂ ਇਸਕੀ ਉਪਸਥਿਤੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੋਹਰੀ ਹੈ।

ਫਿਰ ਚਕਵੇ ਕੀ ਤੁਲਨਾ ਏਕ ਜੁਗਨੂੰ ਦੇ ਸਾਥ ਕੀ ਗੱਈ ਹੈ ਜੋ ਓਸ ਦੇ ਫਲੀ ਕਿਸੀ ਘਾਟੀ ਮੋਹਰੀ ਵਿਚ ਉੱਡ ਰਿਹਾ ਹੋਏ। ਸ਼ਕਤੀ ਜੁਗਨੂੰ ਅਦੂਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਹ ਘਾਸ ਅਤੇ ਪੌਥੋਂ ਦੇ ਪਤਿਆਂ ਦੇ ਮਧ੍ਯ ਛਿਪਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਨ੍ਤੁ ਹਮੇਂ ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਜੁਗਨੂੰ ਕਿਸੀ ਪਤਾ ਚਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਹ ਅਪਨੇ ਗਿਰਦ ਬਿਖੇਰਦਾ ਹੈ। ਉਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਮ ਚਕਵੇ ਦੇ ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਊੰਚੇ ਕੇਤੇ ਮੋਹਰੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੈਂ ਕਿਨ੍ਤੁ ਹਮੇਂ ਇਸਦੇ ਆਨੇ ਵਾਲੇ ਸੀਠੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਵਾਜ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੈਂ।

(Lines 51—60)

Like a rose empowered
In its own green leaves,
By warm winds deflowered,
Till the scent it gives
Makes faint with too much sweet those heavy-winged thieves :
Sound of vernal showers
On the twinkling grass,
Rain-awakened flowers,
All that ever was
Joyous, and clear, and fresh, thy music doth surpass.

Word-meanings :

1. empowered—enclosed, ਪ੍ਰਿਹਿਆ ਹੋਇਆ, ਬਿਹਾਰੀ ਹੁਆ; 2. deflowered—robbed, ਸੰਦਰਤਾ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨਾ, ਸੁਨਦਰਤਾ ਨ਷ਟ ਕਰਨਾ; 3. heavy-winged thieves—warm winds that get loaded with the fragrance of rose petals, ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਹੋਇਆਂ ਗਰਮ ਹਵਾਵਾਂ, ਗੁਲਾਬ ਦੀ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਸੁਗਾਨਾ ਦੇ ਭਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹਵਾਏ; 4. vernal—of the spring, ਬਸਤੂ-ਕਾਲੀਨ, ਬਸਤੂ-ਕਾਲੀਨ; 5. rain-awakened flowers—ਛੁੱਲ ਜੋ

ਇਉ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਰਦੀ ਦੀ ਰੁਤ ਦੀ ਨੀਂਦ ਦੇ ਬਾਬਦ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੀ ਵਰਖਾ ਨੇ ਜਗਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੋਣ, ਫੂਲ ਜੋ ਐਸਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤੇ ਹਨ, ਸ਼ੀਤਕਾਲੀਨ ਨੀਂਦ ਕੇ ਬਾਦ ਬਸਨਤ ਋ਤੂ ਕੀ ਵਰ਷ਾ ਨੇ ਜਗਾ ਦਿਏ ਗਏ ਹਨ; 6. surpass—excel, ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ, ਪਛਾੜ ਦੇਣਾ।

Analysis :

Here the poet compares the skylark to a rose that is enclosed in its own green leaves. When warm winds blow, they rob the rose of its sweet fragrance. But then the warm winds are themselves intoxicated by the sweet fragrance of the rose petals and become slow in their movement like heavy-winged birds. The poet means to say that we may not be able to see rose enclosed in its leaves but we can know of its presence by its fragrance. Similarly, we may not be able to see the skylark, but we can know of it by its loud song.

Then the poet compares the bird's song with the spring showers. He says that the music of the skylark is more joyful than the sound of the spring showers falling on the twinkling grass. It is more joyful than flowers which have been awakened from their sleep by rain. In fact, the music of the skylark surpasses in beauty, joy and freshness everything that was ever joyous, clear and fresh.

ਇਥੇ ਕਵਿ ਚਕਵੇ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਇਕ ਗੁਲਾਬ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹਰੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਪਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗਰਮ ਹਵਾਵਾਂ ਚਲਦਿਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਲਾਬ ਦੀ ਮਿੱਠੀ-ਮਿੱਠੀ ਸੁਗੰਧ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਲੈ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਗੁਲਾਬ ਦੀਆਂ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਸੁਗੰਧ ਨਾਲ ਗਰਮ ਹਵਾਵਾਂ ਖੁਦ ਨਸੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਗੀ ਪੰਖਾਂ ਵਾਲੇ ਪੰਛਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਧੀਮੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਵਿ ਦੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪੱਤਿਆ ਵਿਚ ਪਿਰੇ ਹੋਏ ਕਿਸੀ ਗੁਲਾਬ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਪਰ ਇਸਦੀ ਸੁਗੰਧ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸਦੇ ਉਥੇ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪਤਾ ਚਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਹੇ ਅਸੀਂ ਚਕਵੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਪਰ ਇਸਦੇ ਉੱਚੇ ਗੀਤ ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਇਸਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਕਵਿ ਉਸ ਪੰਛੀ ਦੇ ਗੀਤ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੀ ਬੌਛਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਕਵੇ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਚਮਕਦੀ ਹੋਈ ਘਾਹ ਤੇ ਪੈ ਰਹੀ ਬਸੰਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਦੀ ਬੌਛਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸੁੰਦਰ ਹੈ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਛੁੱਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾਦਾਇਕ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਖਾ ਨੇ ਉਸਦੀ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਜਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਚਕਵੇ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਆਪਣੀ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਗੀ ਵਿਚ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਨ, ਸਵੱਡ, ਅਤੇ ਤਾਜ਼ੀ ਰਹੀ ਹੋਏਗੀ।

ਯਹਾਂ ਕਵਿ ਚਕਵੇ ਕੀ ਤੁਲਨਾ ਏਕ ਗੁਲਾਬ ਸੇ ਕਰਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਪਨੇ ਹੀ ਹਰੇ ਪਤੌਂ ਮੌਂ ਘਿਰਾ ਹੁਆ ਹੈ। ਜਬ ਗਰਮ ਹਵਾਏਂ ਚਲਤੀ ਹੋਣੇ ਤੋਂ ਕਿ ਗੁਲਾਬ ਕੀ ਸੀਠੀ-ਸੀਠੀ ਸੁਗੰਧ ਕੋ ਲੂਟ ਲੇ ਜਾਤੀ ਹੈਂ। ਕਿਨ੍ਤੁ ਗੁਲਾਬ ਕੀ ਪਤਿਆਂ ਕੀ ਸੀਠੀ ਸੁਗੰਧ ਸੇ ਗਰਮ ਹਵਾਏਂ ਸ਼ਵਧਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਹਾਲਤ ਮੌਂ ਹੋ ਜਾਤੀ ਹੈਂ ਔਰ ਭਾਰੀ ਪੰਖਾਂ ਵਾਲੇ ਪਕਿਆਂ ਕੀ ਭਾਂਤਿ ਤਨਕੀ ਗਤਿ ਧੀਮੀ ਪਡ੍ਹ ਜਾਤੀ ਹੈ। ਕਵਿ ਕੇ ਕਹਨੇ ਕਾ ਅਰਥ ਯਹ ਹੈ ਕਿ ਯਦੇਪਿ ਅਪਨੇ ਹੀ ਪਤੌਂ ਮੌਂ ਘਿਰੇ ਹੁਏ ਕਿਸੀ ਗੁਲਾਬ ਕੋ ਹਮ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਤੇ ਹੈਂ, ਇਸਕੀ ਸੁਗੰਧ ਸੇ ਹਮੇਂ ਇਸਕੇ ਵਹਾਂ ਹੋਨੇ ਕਾ ਪਤਾ ਅਕਵਾਂ ਚਲ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਤਾਜ਼ੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਯਦੇਪਿ ਹਮ ਚਕਵੇ ਕੋ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਪਾਤੇ ਹੈਂ, ਇਸਕੇ ਊੰਚੇ ਗੀਤ ਕੇ ਢਾਰਾ ਹਮੇਂ ਇਸਕੇ ਵਹਾਂ ਹੋਨੇ ਕਾ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਤਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਕਵਿ ਤਿੱਸ ਪਕੀ ਕੇ ਗੀਤ ਕੀ ਤੁਲਨਾ ਬਸਨਤ ਋ਤੂ ਕੀ ਬੌਛਾਰ ਕੇ ਸਾਥ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਵਹ ਕਹਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚਕਵੇ ਕਾ ਸੰਗੀਤ ਚਮਕਤੀ ਹੁੰਡੀ ਘਾਸ ਪਰ ਪਡ੍ਹ ਰਹੀ ਬਸਨਤਕਾਲੀਨ ਵਰ਷ਾ ਕੀ ਬੌਛਾਰ ਸੇ ਅਧਿਕ ਸੁੰਦਰ ਹੈ। ਯਹ ਤਨ ਫੂਲਾਂ ਸੇ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਸਨਤਾਦਾਇਕ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਰ਷ਾ ਨੇ ਤਿੱਸਕੀ ਨੀਂਦ ਸੇ ਜਗਾ ਦਿਯਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਮੌਂ ਚਕਵੇ ਕਾ ਸੰਗੀਤ ਅਪਨੀ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਪ੍ਰਸਨਤਾ ਔਰ ਤਾਜ਼ਗੀ ਮੌਂ ਪ੍ਰਤੀਕ ਅਨ੍ਯ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕੀ ਪਛਾੜ ਰਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਭੀ ਪ੍ਰਸਨ, ਸ਼ਵਚਾਂ ਔਰ ਤਾਜ਼ੀ ਰਹੀ ਹੋਗੀ।

(Lines 61—70)

Teach us, Sprite or Bird,
What sweet thoughts are thine :
I have never heard
Praise of love or wine
That panted forth a flood of rapture so divine.
Chorus Hymeneal,

Or triumphal chant,
Matched with thine would be all
But an empty vaunt,
A thing wherein we feel there is some hidden want.

Word-meanings :

1. **Sprite**—spirit, अलौकिक आत्मा, अलौकिक आत्मा; 2. **panted forth**—breathed or poured out, पलटना, उड़े लना; 3. **rapture**—हृषी खुस्ती, गहरी खुशी; 4. **divine**—अलौकिक, अलौकिक; 5. **chorus hymeneal**—marriage song or hymn, विआह दा गीत जां भजन, विवाह का गीत या भजन; 6. **triumphal chant**—song of victory, जिँड़ दा गीत, विजय-गीत; 7. **empty vaunt**—meaningless boasting, अरबहीं स्पेष्टी, व्यर्थ की डींग; 8. **hidden want**—unknown deficiency, अगिआउ कमी, अज्ञात कमी।

Analysis :

The poet is not certain whether the song he is hearing is that of a skylark or a spirit. But whatever it is, the poet wants it to tell him what its sweet thoughts are. He says that no praise of love or wine has ever been so full of joy as the song of the skylark. The song of the skylark appears to the poet to be full of divine joy.

Then the poet compares the skylark's song to a wedding song or a song of victory. He says that compared to the skylark's song they are but an empty boast. A wedding song or a song of victory has in it some unknown deficiency, but the skylark's song has divine beauty and has no deficiency in it.

ਕਵਿ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗੀਤ, ਜੋ ਉਹ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹੈ ਚਕਵੇ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੀ ਅਲੌਕਿਕ ਆਤਮਾ ਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਕਵਿ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸ ਦੇਵੇ ਕਿ ਇਸਦੇ ਮਿੱਠੇ-ਮਿੱਠੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆਰ ਜਾਂ ਸ਼ਗਾਬ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਇਨ੍ਹੀਂ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿੱਨੀ ਚਕਵੇ ਦਾ ਗੀਤ ਹੈ। ਚਕਵੇ ਦਾ ਗੀਤ ਕਵਿ ਨੂੰ ਅਲੌਕਿਕਤਾ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਕਵਿ ਚਕਵੇ ਦੇ ਗੀਤ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਿਸੀ ਵਿਆਹ-ਗੀਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਜਿੱਤ ਦੇ ਗੀਤ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਕਵੇ ਦੇ ਗੀਤ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਉਹ ਮਾਤਰ ਖੋਖਲੀ ਡੀਂਗਾਂ ਹੀ ਹਨ। ਇਕ ਵਿਆਹ ਦੇ ਗੀਤ ਜਾਂ ਜਿੱਤ ਦੇ ਗੀਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਗਿਆਤ ਕਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਚਕਵੇ ਦਾ ਗੀਤ ਅਲੌਕਿਕ ਸੁੰਦਰਤਾ ਰਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਵਿ ਕੋ ਇਸ ਬਾਤ ਕਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗੀਤ, ਜੋ ਵਹ ਸੁਨ ਰਹਾ ਹੈ, ਚਕਵੇ ਕਾ ਹੈ ਅਥਵਾ ਕਿਸੀ ਅਲੌਕਿਕ ਆਤਮਾ ਕਾ ਹੈ। ਕਿਨ੍ਹੁ ਯਦ੍ਯਪਿ ਯਹ ਕੁਛ ਭੀ ਹੋ, ਕਵਿ ਚਾਹਤਾ ਹੈ ਕਿ ਯਹ ਤਥੇ ਇਤਨਾ ਬਤਾ ਦੇ ਕਿ ਇਸਕੇ ਮੀਠੇ-ਮੀਠੇ ਵਿਚਾਰ ਕਿਆ ਹੈਂ। ਵਹ ਕਹਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰ ਅਥਵਾ ਮਦਿਰਾ ਕੀ ਕੋਈ ਭੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਇਤਨੀ ਪ੍ਰਸਨਨਤਾਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਤਨਾ ਚਕਵੇ ਕਾ ਗੀਤ ਹੈ। ਚਕਵੇ ਕਾ ਗੀਤ ਕਵਿ ਕੋ ਅਲੌਕਿਕ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਭਾਗ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਤਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਕਵਿ ਚਕਵੇ ਕੇ ਗੀਤ ਕੀ ਤੁਲਨਾ ਕਿਸੀ ਵਿਵਾਹ-ਗੀਤ ਦੇ ਸਾਥ ਅਥਵਾ ਵਿਜਯ-ਗੀਤ ਦੇ ਸਾਥ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਵਹ ਕਹਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚਕਵੇ ਕੇ ਗੀਤ ਕੀ ਤੁਲਨਾ ਮੈਂ ਕੇ ਸਾਤ੍ਰ ਖੋਖਲੀ ਡੀਂਗੇ ਹੈਂ। ਏਕ ਵਿਵਾਹ-ਗੀਤ ਯਾ ਵਿਜਯ-ਗੀਤ ਮੈਂ ਕੋਈ ਅਜ਼ਾਤ ਕਮੀ ਹੋਤੀ ਹੈ ਕਿਨ੍ਹੁ ਚਕਵੇ ਕਾ ਗੀਤ ਅਲੌਕਿਕ ਸੁੰਦਰਤਾ ਰਖਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਮੈਂ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(Lines 71—80)

What objects are the fountains
Of thy happy strain ?

What fields, or waves, or mountains ?
What shapes of sky or plain ?

What love of thine own kind ? What ignorance of pain ?

With thy clear keen joyance
 Languor cannot be :
 Shadow of annoyance
 Never came near thee :
 Thou lovest — but ne'er knew love's sad satiety.

Word-meanings :

1. fountains—sources, ਸਰੋਤ, ਸ਼ੋਤ;
2. strain—piece of music, ਸੰਗੀਤ, ਸਾਂਗਿਤ;
3. shapes of sky or plain—shapes seen in the sky or on the earth, ਧਰਤੀ ਜਾਂ ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਿਸਣ ਵਾਲੇ ਚਹਿਰੇ, ਧਰਤੀ ਯਾ ਆਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਦਿਖਨੇ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਲਾਂ;
4. joyance—delight, ਖੁਸ਼ੀ, ਖੁਸ਼ੀ;
5. languor—sorrow, ਦੁੱਖ, ਦੁ:ਖ;
6. satiety—feeling of weariness or dislike caused by satisfaction of some desire, ਕਿਸੇ ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਸਤ੍ਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਬਕਾਵਟ ਜਾਂ ਨਾਪਸੰਦਗੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ, ਪਰਿਤ੍ਥਿ।

Analysis :

The poet wants to know what the source of the skylark's happiness is. What is it that makes this bird so happy? Does the skylark's happiness arise from the sight of some wonderful object in the sky or on the earth? If so, where is that object which has filled the skylark with such divine joy? Or, is the skylark happy because of its great love for its fellow-creatures? Or, is the skylark happy because it is completely ignorant of any kind of pain?

The skylark is so happy that there can be no question of its ever being sad or depressed. Nor has the skylark ever experienced even a trace of irritation. The skylark's happiness is absolutely unadulterated. Human beings often feel satiated in their love, but the skylark's love is ever fresh. It has never known of love's sad satiety.

ਕਿਵੇਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਕਵੇਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਸਰੋਤ ਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਇਸ ਪੰਡੀ ਨੂੰ ਇਨਾ ਜਿਆਦਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ? ਕੀ ਚਕਵੇਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਆਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਸਾਨਦਾਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ ? ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਚਕਵੇਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਲੌਕਿਕ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ? ਜਾਂ ਕੀ ਚਕਵਾ ਅਪਣੀ ਹੀ ਜਾਤਿ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਵਜਹ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁਸ਼ ਹੈ ? ਜਾਂ ਕੀ ਚਕਵਾ ਇਸ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੀ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਨਜਾਣ ਹੈ ?

ਚਕਵਾ ਇਤਨਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੇ ਕਦੇ ਉਦਾਸ ਜਾਂ ਨਿਰਾਸ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੀ ਚਕਵੇਂ ਨੂੰ ਚਿੜ੍ਹਚਿੜ੍ਹੇਪਨ ਦਾ ਭੋਗ ਜਿਹਾ ਵੀ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਚਕਵੇਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਵਟ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਮਨੁਖ-ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਮੰਨ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਚਕਵੇਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਸਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਿਆਰ ਦੀ ਉਦਾਸ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲੀ ਉਕਤਾਹਟ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਕਿਵੇਂ ਜਾਨਨਾ ਚਾਹਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚਕਵੇਂ ਕੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕਾ ਸ਼ੋਤ ਕਿਆ ਹੈ। ਵਹ ਕੌਨ-ਸੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਇਸ ਪਕੀ ਕੋ ਇਤਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਸਨਨ ਕਰ ਦਿਯਾ ਹੈ ? ਕਿਆ ਚਕਵੇਂ ਕੀ ਪ੍ਰਸਨਨਤਾ ਆਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਧਰਤੀ ਪਰ ਕਿਸੀ ਅਦ੍ਬੁਤ ਚੀਜ਼ ਕੋ ਦੇਖਨੇ ਸੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? ਯਦਿ ਐਸਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਹ ਚੀਜ਼ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਚਕਵੇਂ ਕੋ ਏਸੀ ਅਲੌਕਿਕ ਖੁਸ਼ੀ ਸੇ ਭਰ ਦਿਯਾ ਹੈ ? ਅਥਵਾ ਕਿਆ ਚਕਵਾ ਅਪਨੀ ਹੀ ਜਾਤਿ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਅਪਨੀ ਪਾਰ ਕੀ ਵਜਹ ਸੇ ਇਤਨਾ ਪ੍ਰਸਨਨ ਹੈ ? ਅਥਵਾ ਕਿਆ ਚਕਵਾ ਇਸਲਿਏ ਪ੍ਰਸਨਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਯਹ ਕਿਸੀ ਭੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀ ਪੀੜਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਨਜਾਨ ਹੈ ?

ਚਕਵਾ ਇਤਨਾ ਪ੍ਰਸਨਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸਕੇ ਕਭੀ ਤਦਾਸ ਯਾ ਨਿਰਾਸ ਹੋਨੇ ਕਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਔਰ ਨ ਹੀ ਕਭੀ ਚਕਵੇਂ ਕੋ ਚਿੜ੍ਹਚਿੜ੍ਹੇਪਨ ਦਾ ਤਨਿਕ ਸਾ ਭੀ ਅਨੁਭਵ ਹੁਆ ਹੈ। ਚਕਵੇਂ ਕੀ ਪ੍ਰਸਨਨਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰਹ ਸੇ ਮਿਲਾਵਟ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਮਾਨਵ-ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਣ: ਅਪਨੇ ਪਾਰ ਮੈਂ ਧਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਨ੍ਤੂ ਚਕਵੇਂ ਕਾ ਪਾਰ ਸਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਰਹਤਾ ਹੈ। ਯਹ ਪਾਰ ਕੀ ਤਦਾਸ ਬਨਾਨੇ ਵਾਲੀ ਤਕਤਾਹਟ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਨਦਾ ਹੈ।

(Lines 81—90)

Waking or asleep,
 Thou of death must deem

Things more true and deep
 Than we mortals dream,
 Or how could thy notes flow in such a crystal stream ?
 We look before and after,
 And pine for what is not :
 Our sincerest laughter
 With some pain is fraught;
 Our sweetest songs are those that tell of saddest thought.

Word-meanings :

1. **deem**—consider, समझना, मैचना, समझना, सोचना; 2. **mortals**—human beings, मनुष्य-जीव, मानव-जीव; 3. **dream**—think, मैचना, सोचना; 4. **crystal stream**—clear stream of joy with no trace of sadness, खुसी की निरमल पाग जिससे हिच उदासी दा केंद्री निष्ठान ना होवे, खुशी की निर्मल धारा जिसमें उदासी का कोई चिन्ह न हो; 5. **pine**—किसी चीज़ के लिए उदासी का लिए तड़पना, किसी चीज़ के लिए तड़पना; 6. **fraught**—filled with, भरिआ होइआ, भरा हुआ।

Analysis :

Human beings think of death as the final end. They think of it as the end of all their life and achievements. That is why they feel sad at the thought of death. Even their moments of joy have a trace of sadness in them. Shelley thinks that no one who takes death as the final end can sing songs of unmixed joy. But the skylark's song is one of unmixed joy. It shows that the skylark must have a more true and deep understanding of death.

Human beings keep looking to the past and the future. They are never satisfied with the present. They keep pining for what they are not able to have. Even their sincerest laughter is filled with some pain. The poet says that our sweetest songs are those that tell of our saddest things. But unlike our songs, the song of the skylark is an expression of pure joy.

मनुष्य लेक मौत दे बारे हिच इक पूरन अंत दे रूप हिच मैचदे हन। उह इसनु आपणे पूरे जीवन अउ आपणी परी पूपतिआं दे अंत दे रूप हिच लैदे हन। इसी कारन उह मौत दे बारे हिच मैच के उदास हो जादे हन। उहनां दे पूमनता वाल पलां हिच वही उदासी दा कुश अंस हुंदा है। मैली करिंदा है कि केंद्री वही हिअबति जो मौत नु पूरन अंत दे रूप हिच लैदा है मुँद पूमनता दे गीउ नहीं गा सकदा। परंतु चकवे दा गीउ मुँद पूमनता वाला गीउ है। इस तें पता चलदा है कि मौत दे बारे हिच चकवे दा गिआन अवस्थ ही जिआदा गिहरा अउ जिआदा मैच होऐगा।

मनुष्य धीउ समे दे बारे हिच अउ भविष्य दे बारे हिच मैचदे रहिंदे हन। उह कदी ही वरउमान तें मंत्रस्त नहीं हुंदे हन। उह उस चीज़ लाई उदासदे रहिंद हन जिस नु उह पूपत करन हिच असमरण हुंदे हन। उहनां दा हासा मध तें दुख-भरिआं गॉलां दा वरउन करदे हन। परंतु माडे गीउं दे उलट चकवे दा गीउ इक मुँद खुसी दा भूगटावा है।

मानव लोग मृत्यु के बारे में एक पूर्ण अन्त के रूप में सोचते हैं। वे इसे अपने पूरे जीवन और अपनी पूरी प्राप्तियों के अन्त के रूप में लेते हैं। इसी कारण वे मृत्यु के बारे में सोच कर उदास हो जाते हैं। उनके प्रसन्नता वाले क्षणों में भी उदासी का कुछ अंश होता है। शैली कहता है कि कोई भी व्यक्ति जो मृत्यु को पूर्ण अन्त के रूप में लेता है शुद्ध प्रसन्नता के गीत नहीं गा सकता है। किन्तु चकवे का गीत शुद्ध प्रसन्नता वाला गीत है। इससे पता चलता है कि मृत्यु के बारे में चकवे का ज्ञान अवश्य ही ज्यादा गहरा और ज्यादा सच्चा होगा।

मानव लोग बीते समय के बारे में और भविष्य के बारे में सोचते रहते हैं। वे कभी भी वर्तमान से सन्तुष्ट नहीं होते हैं। वे उस चीज़ के लिए तड़पते रहते हैं जिसे वे प्राप्त करने में असमर्थ रहते हैं। उनकी शुद्ध हंसी भी किसी न किसी दुःख से भरी होती है। कवि कहता है कि हमारे सबसे खुशी-भरे गीत वे होते हैं जो हमारी सब से दुःख-भरी बातों का वर्णन करते हैं। किन्तु हमारे गीतों के विपरीत चकवे का गीत एक शुद्ध खुशी की अभिव्यक्ति है।

(Lines 91—100)

Yet if we could scorn
 Hate, and pride, and fear;
 If we were things born
 Not to shed a tear,
 I know not how thy joy we ever should come near.
 Better than all measures
 Of delightful sound,
 Better than all treasures
 That in books are found,
 Thy skill to poet were, thou scioner of the ground!

Word-meanings :

1. **scorn**—नहरत करना, घृणा करना; 2. **measures**—tunes, melodies, धुनां, धुनें; 3. **skill**—art, कला, कलाएँ; 4. **scioner of the ground**—यरडी दीआं चीजां तेरं नहरत करन वाला, धरती की चीजों से घृणा करने वाला।

Analysis :

Human happiness is marred by feelings of hatred, pride and fear. Human beings are born to shed tears. The poet says that even if it were not so, human beings could not equal the skylark's happiness. Even if human beings gave up all their hatred, pride and fear, they couldn't be as happy as the skylark. Even if human beings were not born to shed tears, they could not achieve the skylark's happiness.

Shelley says that for a poet, the skylark's song is better than all songs of joy. It is better than all the treasures of knowledge found in books. The skylark is a scioner of the ground. It dislikes everything related to the earth. That is why it keeps flying high up in the sky. Shelley says that it is only by learning the skylark's skill that a poet can equal the joyful melodies of the skylark.

ਮਨੁਖ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹਰਤ, ਘੰਭੰਡ ਅਤੇ ਡਰ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਟਮੈਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਨੁਖੀ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੰਡੁ ਬਹਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਵਿ ਕੰਹਿਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਮਨੁਖੀ ਜੀਵ ਚਕਵੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਬਗਬਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਨੁਖੀ ਜੀਵ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਨਹਰਤ, ਘੰਭੰਡ ਅਤੇ ਡਰ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਚਕਵੇ ਸਿੰਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਜੇਕਰ ਮਨੁਖੀ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੰਡੁ ਬਹਾਉਣ ਲਈ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਉਸ ਚਕਵੇ ਵਰਗੀ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਸ਼ੈਲੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਕਵੀ ਦੇ ਲਈ ਚਕਵੇ ਦਾ ਰੀਤ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੀਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭੰਡਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਹੈ। ਚਕਵਾ ਧਰਡੀ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਹਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਇਹ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉੱਚੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉਡੁੱਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੈਲੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਚਕਵੇ ਦੀ ਕਲਾ ਸਿਖਣ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਕਿਵਿ ਚਕਵੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾਪੂਰਨ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਬਗਬਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਨੁ਷ਾਂ ਕੀ ਖੁਸ਼ੀ ਘ੃ਣਾ, ਘਮਣਾ ਔਰ ਭਯ ਕੀ ਭਾਵਨਾਓਂ ਦੇ ਧੂਮਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਾਨਵ ਜੀਵਾਂ ਕਾ ਜਨਮ ਆਂਸੂ ਬਹਾਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਹੁਆ ਹੈ। ਕਿਵਿ ਕਹਤਾ ਹੈ ਕਿ ਯਦ੍ਯਪਿ ਐਸਾ ਨ ਹੋਤਾ, ਮਾਨਵ ਲੋਗ ਚਕਵੇ ਕੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕੀ ਬਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਤੇ ਥੇ। ਯਦ੍ਯਪਿ ਮਾਨਵ ਲੋਗ ਅਪਨੀ ਸਾਰੀ ਘ੃ਣਾ, ਘਮਣਾ ਔਰ ਭਯ ਤਾਂਗ ਦੇਤੇ, ਵੇਂਹੇ ਚਕਵੇ ਜਿਤਨੇ ਪ੍ਰਸਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਤੇ ਥੇ। ਯਦ੍ਯਪਿ ਮਾਨਵ ਜੀਵਾਂ ਕਾ ਜਨਮ ਆਂਸੂ ਬਹਾਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਨ ਹੁਆ ਹੋਤਾ, ਵੇਂਹੇ ਚਕਵੇ ਜੈਸੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਿ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਤੇ ਥੇ।

शैली कहता है कि एक कवि के लिए चकवे का गीत खुशी के सभी गीतों की अपेक्षा बढ़ कर है। यह पुस्तकों में मिलने वाले ज्ञान के सभी भण्डारों से बढ़ कर है। चकवा धरती की चीजों से घृणा करता है। संसार से सम्बन्धित किसी भी चीज को यह पसन्द नहीं करता है। इसी कारण यह ऊंचा आकाश में उड़ता रहता है। शैली कहता है कि यह केवल चकवे की कला सीखने से ही है कि कोई कवि चकवे के प्रसन्नतापूर्ण संगीत की बराबरी कर सकता है।

(Lines 101—105)

Teach me half the gladness
That thy brain must know,
Such harmonious madness
From my lips would flow
The world should listen then — as I am listening now.

Word-meanings :

1. **harmonious madness**—a state of poetic inspiration (called sweet madness) when songs flow from the poet's lips, कवि प्रेरणा (जिस नुँ मिँठा पागलपण वी किहा जा सकदा है) दी सचिति जँद गीत कवि दे बुँलूँ विचें निकलण लगाए हन, काव्य प्रेरणा (जिसे मीठा पागलपन भी कहा जा सकता है) की स्थिति जब गीत कवि के होठों से बहने लगते हैं।

The poet asks the skylark to teach him half the gladness that its mind knows. Then such harmonious melodies would flow from his lips that the world would listen to them as he is now listening to the skylark's song. All that the poet needs is an unmixed feeling of joy that the skylark has. What the poet means to say is that his awareness of the worldly sorrows and sufferings makes it impossible for him to write joyful songs.

ਕਵੀ ਚਕਵੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਸਿਖਾ ਦੇਵੇ। ਫਿਰ ਉਸਦੇ ਹੋਠਾਂ ਤੋਂ ਇਤਨੇ ਮਧੁਰ ਗੀਤ ਬਹਿਣ ਲੱਗ ਪੈਣਗੇ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਨ ਲਗੇਗਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਹੁਣ ਚਕਵੇ ਦਾ ਗੀਤ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕਵੀ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ੁੱਧ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜੋ ਚਕਵੇ ਦੇ ਪਾਸ ਹੈ। ਕਵਿ ਕਹਿਣਾ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਰਿਕ ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਭਰੇ ਗੀਤ ਲਿਖਣਾ ਉਸਦੇ ਲਈ ਆਸੰਭਵ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕਵਿ ਚਕਵੇ ਦੇ ਕਹਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਹ ਉਸੇ ਅਪਨੇ ਮਨ ਕੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕਾ ਆਧਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਸਿਖਾ ਦੇ। ਫਿਰ ਉਸਕੇ ਹੋਠਾਂ ਦੇ ਇਤਨੇ ਮਧੁਰ ਗੀਤ ਬਹਨੇ ਲਗੇਂਗੇ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਤਨ੍ਹੇਂ ਤਸੀ ਤਰਹ ਸੁਨਨੇ ਲਗੇਗਾ ਜਿਸ ਤਰਹ ਵਹ ਅਥ ਚਕਵੇ ਦੀ ਗੀਤ ਸੁਣ ਰਹਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕਵਿ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਵਹ ਸ਼ੁਦਧ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜੋ ਚਕਵੇ ਦੇ ਪਾਸ ਹੈ। ਕਵਿ ਕਹਨਾ ਯਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਂਸਾਰਿਕ ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਕਾਢਿਆਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜਾਨ ਪ੍ਰਸਨਨਤਾ ਭਰੇ ਗੀਤ ਲਿਖਨਾ ਉਸਕੇ ਲਈ ਅਸਾਂਬਹਵ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

(IV)

EXAMINATION-STYLE QUESTIONS

TYPE—I

EXPLANATION OF IMPORTANT PASSAGES

Stanza 1

 Hail to thee, blithe Spirit!
Bird thou never wert,
That from Heaven, or near it,
Pourest thy full heart
In profuse strains of unpremeditated art.
Higher still and higher

*From the earth thou springest
Like a cloud of fire;
The blue deep thou wingest,*

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem '*To A Skylark*' written by P.B. Shelley. In this poem, the poet expresses his great joy on hearing the cheerful song of a skylark.

Explanation : The poet calls the skylark a cheerful and happy spirit. He calls it not a bird but a spirit because it is flying at a great height and is not visible. It is in heaven or somewhere near it. The poet greets the skylark joyfully. He says that the skylark is pouring its full heart in its sweet music. A continuous stream of melodies is flowing spontaneously from its heart.

The skylark leaps upward from the earth. It soars higher and higher into the deep blue sky. It looks like a cloud of fire rising upward. It keeps singing while flying, and it keeps flying while singing. It is flying and singing simultaneously.

Stanza 2

*In the golden lightning
Of the sunken sun,
O'er which clouds are brightening,
Thou dost float and run;
Like an unbodied joy whose race is just begun.
The pale purple even
Melts around thy flight;
Like a star of Heaven,
In the broad daylight
Thou art unseen, but yet I hear thy shrill delight,*

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem '*To A Skylark*' written by P.B. Shelley. In this poem, the poet expresses his great joy on hearing the cheerful song of a skylark.

Explanation : The sun is just setting. It is still below the horizon. It is hidden behind the clouds. Because of its flashes of light, the clouds are looking bright. It is at this time that the skylark begins its upward flight. The skylark is like a happy soul that has shaken off its earthly cloak and has set out on a journey toward heaven. '*Unbodied joy*' means a happy soul that has shaken off its mortal body.

As the skylark flies upwards, the pale and purple light of sunset seems to melt away. The skylark becomes invisible as it flies higher and higher. That is why the poet compares it to a star which shines in the sky invisibly during the daytime. The skylark, like the star, is there in the sky, but it is not visible. We become aware of the skylark's presence by its loud and joyous singing.

Stanza 3

 *Keen as are the arrows
Of that silver sphere,*

*Whose intense lamp narrows
In the white dawn clear
Until we hardly see — we feel that it is there.
All the earth and air
With thy voice is loud,
As, when night is bare,
From one lonely cloud
The moon rains out her beams, and Heaven is overflowed.*

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem '*To A Skylark*' written by P.B. Shelley. In this poem, the poet expresses his great joy on hearing the cheerful song of a skylark.

Explanation : During the night, the moon sheds its white light upon the earth. But with the coming of the morning the bright moon hardly remains visible. And when it is morning, the moonlight disappears completely. But though the moon becomes invisible, we are aware that it is still there in the sky. In the same way, the skylark is invisible to our eyes, but by its loud and clear music we become aware of its presence in the sky.

The whole earth and the sky seem to be overflowing with the song of the skylark. When the moon emerges from behind a lonely cloud in the sky, the moonlight fills the whole earth and the sky. Similarly, the earth and the sky are flooded with the music of the skylark.

Stanza 4

*What thou art we know not;
What is most like thee?
From rainbow clouds there flow not
Drops so bright to see
As from thy presence showers a rain of melody.
Like a Poet hidden
In the light of thought,
Singing hymns unbidden,
Till the world is wrought
To sympathy with hopes and fears it heeded not.*

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem '*To A Skylark*' written by P.B. Shelley. In this poem, the poet expresses his great joy on hearing the cheerful song of a skylark.

Explanation : We don't know what a skylark is. We can't even think of a thing that closely resembles it. As the skylark flies higher and higher it sends a shower of sweet music to the earth. The poet compares the skylark's music with the bright raindrops falling from the rainbow clouds. He says that the skylark's music is far more delightful than the bright raindrops.

The invisible skylark can be compared to a poet who is hidden in the depth of his thoughts. The poet who is inspired by his thoughts goes on singing his songs unbidden. He goes on singing till the world pays heed to him and begins to share his hopes and fears.

Similarly, the skylark keeps on with its song till the world begins to pay heed to its music and is moved by it.

Stanza 5

 *Like a high-born maiden
In a palace-tower,
Soothing her love-laden
Soul in secret hour
With music sweet as love, which overflows her bower :
Like a glow-worm golden
In a dell of dew,
Scattering un beholden
Its aerial hue
Among the flowers and grass, which screen it from the view !*

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem 'To A Skylark' written by P.B. Shelley. In this poem, the poet expresses his great joy on hearing the cheerful song of a skylark.

Explanation : The skylark is here compared to a young maiden of high birth. The young girl lives in a palace tower where she sings songs of love. She is singing these songs to soothe her love-laden soul. Her songs are as sweet as her passion of love. The girl is not visible to an outsider because she is confined in the tower. But her songs can be heard by people outside. The skylark too is invisible to us but its sweet music tells us of its presence.

Then the skylark is compared to a glow-worm flying about in dew-covered valley. The glow-worm itself is invisible because it is hidden among the grass and the leaves of plants. But we can know of the glow-worm by the light it scatters around itself. In the same way, we cannot see the skylark in the high aerial regions but we become aware of its presence on account of the sweet music coming from it.

Stanza 6

*Like a rose embowered
In its own green leaves,
By warm winds deflowered,
Till the scent it gives
Makes faint with too much sweet those heavy-winged thieves :
Sound of vernal showers
On the twinkling grass,
Rain-awakened flowers,
All that ever was
Joyous, and clear, and fresh, thy music doth surpass.*

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem 'To A Skylark' written by P.B. Shelley. In this poem, the poet expresses his great joy on hearing the cheerful song of a skylark.

Explanation : Here the poet compares the skylark to a rose that is enclosed in its own green leaves. When warm winds blow, they rob the rose of its sweet fragrance. But then the warm winds are themselves intoxicated by the sweet fragrance of the rose petals and become slow in their movement like heavy-winged birds. The poet means to say that we may not be able to see rose enclosed in its leaves but we can know of its presence by its fragrance. Similarly, we may not be able to see the skylark, but we can know of it by its loud song.

Then the poet compares the bird's song with the spring showers. He says that the music of the skylark is more joyful than the sound of the spring showers falling on the twinkling grass. It is more joyful than flowers which have been awakened from their sleep by rain. In fact, the music of the skylark surpasses in beauty, joy and freshness everything that was ever joyous, clear and fresh.

Stanza 7

 Teach us, Sprite or Bird,
What sweet thoughts are thine :

I have never heard

Praise of love or wine

That panted forth a flood of rapture so divine.

(Jan. 2022)

Or

Chorus Hymeneal,

Or triumphal chant,

Matched with thine would be all

But an empty vaunt,

A thing wherein we feel there is some hidden want.

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem 'To A Skylark' written by P.B. Shelley. In this poem, the poet expresses his great joy on hearing the cheerful song of a skylark.

Explanation : The poet is not certain whether the song he is hearing is that of a skylark or a spirit. But whatever it is, the poet wants it to tell him what its sweet thoughts are. He says that no praise of love or wine has ever been so full of joy as the song of the skylark. The song of the skylark appears to the poet to be full of divine joy.

Then the poet compares the skylark's song to a wedding song or a song of victory. He says that compared to the skylark's song they are but an empty boast. A wedding song or a song of victory has in it some unknown deficiency, but the skylark's song has divine beauty and has no deficiency in it.

Stanza 8

What objects are the fountains
Of thy happy strain ?

What fields, or waves, or mountains ?

What shapes of sky or plain ?

What love of thine own kind ? What ignorance of pain ?

With thy clear keen joyance

Languor cannot be :

*Shadow of annoyance
Never came near thee :
Thou lovest — but ne'er knew love's sad satiety.*

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem '*To A Skylark*' written by P.B. Shelley. In this poem, the poet expresses his great joy on hearing the cheerful song of a skylark.

Explanation : The poet wants to know what the source of the skylark's happiness is. What is it that makes this bird so happy? Does the skylark's happiness arise from the sight of some wonderful object in the sky or on the earth? If so, where is that object which has filled the skylark with such divine joy? Or, is the skylark happy because of its great love for its fellow-creatures? Or, is the skylark happy because it is completely ignorant of any kind of pain?

The skylark is so happy that there can be no question of its ever being sad or depressed. Nor has the skylark ever experienced even a trace of irritation. The skylark's happiness is absolutely unadulterated. Human beings often feel satiated in their love, but the skylark's love is ever fresh. It has never known of love's sad satiety.

Stanza 9

*Waking or asleep,
Thou of death must deem
Things more true and deep
Than we mortals dream,
Or how could thy notes flow in such a crystal stream?
We look before and after,
And pine for what is not :
Our sincerest laughter
With some pain is fraught;
Our sweetest songs are those that tell of saddest thought.*

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem '*To A Skylark*' written by P.B. Shelley. In this poem, the poet expresses his great joy on hearing the cheerful song of a skylark.

Explanation : Human beings think of death as the final end. They think of it as the end of all their life and achievements. That is why they feel sad at the thought of death. Even their moments of joy have a trace of sadness in them. Shelley thinks that no one who takes death as the final end can sing songs of unmixed joy. But the skylark's song is one of unmixed joy. It shows that the skylark must have a more true and deep understanding of death.

Human beings keep looking to the past and the future. They are never satisfied with the present. They keep pining for what they are not able to have. Even their sincerest laughter is filled with some pain. The poet says that our sweetest songs are those that tell of our saddest things. But unlike our songs, the song of the skylark is an expression of pure joy.

Stanza 10

 Yet if we could scorn
 Hate, and pride, and fear;
 If we were things born
 Not to shed a tear,
 I know not how thy joy we ever should come near.
 Better than all measures
 Of delightful sound,
 Better than all treasures
 That in books are found,
 Thy skill to poet were, thou scioner of the ground!

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem '*To A Skylark*' written by P.B. Shelley. In this poem, the poet expresses his great joy on hearing the cheerful song of a skylark.

Explanation : Human happiness is marred by feelings of hatred, pride and fear. Human beings are born to shed tears. The poet says that even if it were not so, human beings could not equal the skylark's happiness. Even if human beings gave up all their hatred, pride and fear, they couldn't be as happy as the skylark. Even if human beings were not born to shed tears, they could not achieve the skylark's happiness.

Shelley says that for a poet, the skylark's song is better than all songs of joy. It is better than all the treasures of knowledge found in books. The skylark is a scioner of the ground. It dislikes everything related to the earth. That is why it keeps flying high up in the sky. Shelley says that it is only by learning the skylark's skill that a poet can equal the joyful melodies of the skylark.

Stanza 11

 Teach me half the gladness
 That thy brain must know,
 Such harmonious madness
 From my lips would flow
 The world should listen then — as I am listening now.

Reference to the Context : These lines have been taken from the poem '*To A Skylark*' written by P.B. Shelley. In this poem, the poet expresses his great joy on hearing the cheerful song of a skylark.

Explanation : The poet asks the skylark to teach him half the gladness that its mind knows. Then such harmonious melodies would flow from his lips that the world would listen to them as he is now listening to the skylark's song. All that the poet needs is an unmixed feeling of joy that the skylark has. What the poet means to say is that his awareness of the worldly sorrows and sufferings makes it impossible for him to write joyful songs.

TYPE-II**SHORT-ANSWER TYPE QUESTIONS**

Q.1. What kind of song does the skylark sing ? What are the things that the skylark does not seem to know ?

Ans. The skylark sings a joyful song. The entire sky and the earth are overflowing with its song. It is pouring its full heart in its sweet melodies. The skylark seems to be ignorant about the sorrows and sufferings of the world. It is in love but it seems to be ignorant about love's sad satiety.

Q.2. Explain : '*Our sincerest laughter / With some pain is fraught*'.

Ans. In this line the poet wants to say that the skylark's song is a song of unmixed joy. There is no trace of pain or sadness. On the other hand, human songs have always in them a trace of sadness. Even our sincerest laughter is filled with some pain.

Q.3. Why does Shelley say that the skylark is perhaps not a bird but a spirit ?

Ans. The skylark is flying so high that it is invisible. But its loud strains of joyful music are clearly heard by the poet. That is why the poet thinks it is not a bird but a spirit.

Q.4. Mention any two things with which the skylark is compared. What does Shelley suggest with the help of those comparisons ?

Ans. The skylark is compared to a glow-worm and a rose. The glow-worm glows among flowers and grass. It remains hidden from view but we know it from its light. The rose is enclosed in its own green leaves. But we know it from its smell. Similarly, the skylark remains invisible but we know it from its music.

Q.5. Explain : '*We look before and after / And pine for what is not*'.

Ans. Human beings are in the habit of looking towards the past and the future. They remain unsatisfied with the present. They keep pining for what they don't have in the present. Thus they pine all their life. There is no true joy in their life.

Q.6. Explain : '*Our sweetest songs are those that tell of saddest thought*'.

Ans. There is always a trace of sadness in human songs. Even our sincerest laughter is filled with some pain. Our sweetest songs are those that tell of saddest thought. In other words, there is never an unmixed joy in the life of man.

Q.7. What request does Shelley make to the skylark towards the end of the poem ? How can the gladness of the skylark's song help the poet ?

Ans. Shelley requests the skylark to teach him half its gladness. If he could learn to have even half of the bird's gladness, he could be inspired to write joyful songs. Then the world would listen to his songs as he is now listening to the bird's song.

Q.8. How does Shelley describe the upward flight of the skylark ?

(Or) Describe the flight of the skylark according to the poet. (Dec. 2022)

Ans. Shelley says that the skylark goes flying higher and higher into the blue sky. It rises above the earth like a cloud of fire. It sings as it soars, and soars as it sings. The bird has flown so high that it is no longer visible. However, its loud music is clearly audible.

Q.9. How does Shelley compare the skylark to a star of Heaven or the silver sphere?

Ans. When it is morning, the moon or the star becomes invisible. But we know that it is still there in the sky. Similarly, the skylark is invisible because it has flown too high in the sky. But we know from its loud and clear music that it is still there.

Q.10. How does Shelley compare the skylark to a poet?

Ans. A poet lives in the region of lofty thoughts. His thoughts can't be understood easily. However, the music of his songs can still be enjoyed. Similarly, the skylark is flying in the high regions of the sky. It is hardly visible but its loud music is clearly audible.

Q.11. How does Shelley compare the skylark to a high-born maiden?

Ans. Shelley imagines a high-born maiden singing in a palace-tower. She is singing songs of love. She is not visible to the people outside but her song is quite audible to them. Similarly, the skylark is not visible, but its loud music is clearly audible.

Q.12. How does Shelley compare the skylark to a glow-worm?

Ans. A glow-worm remains hidden from view among the flowers and the leaves of grass. But from its light we know it is there. Similarly, the skylark remains invisible. But from its loud music, we do know that it is there.

Q.13. How does Shelley compare the skylark to a rose?

Ans. Warm winds scatter the fragrance of a rose all around. We can't see the rose but from its fragrance we know it is there. Similarly, the skylark remains hidden from our view. But from its loud music, we know it is there.

Q.14. How does Shelley compare the skylark's song with other things of joy and beauty?

Ans. Shelley compares the skylark's song with spring showers and flowers. He compares it with songs written in praise of love and wine. He concludes that they are all but empty boasts as compared to the skylark's song.

TYPE—III

ESSAY-TYPE QUESTIONS

Q.1. Give the sum and substance of the poem '*To a Skylark*'.

(Or) Give in detail the summary of the poem '*To a Skylark*'.

(Or) Trace the development of thought in the poem '*To a Skylark*'.

Ans. The poet hears the song of a skylark. The bird is not visible to him. It is flying very high in the sky. But its loud and sweet song is quite audible. Though the bird is invisible, its joyful song can be heard clearly. Therefore, the poet calls it a 'blithe spirit'.

The skylark begins its flight in the golden light of sunrise. It flies higher and higher in the deep, blue sky. It flies as it sings, and sings as it flies. The poet says that the skylark is like a happy soul that has shed its mortal body and is on its way to heaven.

The poet compares the skylark to the moon. The moon shines in the sky even during the day but it remains invisible. We know the moon is there, but we can't see it. Similarly, we know that the skylark is there, but we can't see it because it is too high in the sky.

The whole earth and the sky seem to be overflowing with the song of the skylark. The poet compares the scene to a moonlit night when the whole sky and the earth are lit up by the white light of the moon. The poet doesn't exactly know whether it is a bird or a spirit. But whatever it is, its music is more delightful than the drops of rain falling from rainbow clouds.

Through a series of beautiful similes, Shelley explains the invisibility of the bird, its loud and sweet music, and the great height from where it sings. The skylark is like a poet hidden in the light of thought. It is like a damsel singing songs of love in a palace-tower. The girl herself is not visible, but her songs can be heard by the people outside. The skylark is then compared to a glow-worm hidden in twinkling grass and flowers. The glow-worm is not visible, but we know from its light that it is there. Similarly, the skylark is not visible, but we know of it by its loud and sweet music. Then the skylark is compared to a rose enclosed in its own leaves. We can't see the rose but we know of it by its sweet fragrance.

The beauty of the skylark's music is unmatched. Its beauty surpasses all that was ever beautiful. A wedding song or a victory song is but an empty boast as compared to the skylark's song. No song of love or wine can be so full of joy as the skylark's song is.

The poet doesn't know what the source of skylark's joy is. There is not the least trace of sadness in its song. The poet imagines that the bird's ignorance of human sorrows and sufferings could be the secret of its unmixed joy. Perhaps the bird has a deeper and truer understanding of death. While thoughts of death always shadow any song of human beings, there is no such trace in the skylark's song. Human beings remain unhappy because they keep looking before and after. They pine for things that they are not able to have. There is an element of pain even in their laughter. Their sweetest songs are those that tell of saddest thoughts. The poet says that if there were no sorrows in human life, man could never experience the pure, unmixed joy of the skylark. The poet says that if he could experience even half of the skylark's joy, he would feel inspired to write joyful songs.

ਉੱਤਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ—ਕਵਿ ਨੂੰ ਇਕ ਚਕਵੇ ਦਾ ਗੀਤ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਛੀ ਉਸਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਉੱਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸਦਾ ਉੱਚਾ ਅਤੇ ਮਧੁਰ ਗੀਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਪੰਛੀ ਅਦਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਗੀਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਪੂਸਨਤਾਪੂਰਣ ਅਲੋਲਿਕ ਜੀਵ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕਵਿ ਚਕਵੇ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਚੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਚੰਨ ਦਿਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੀ ਚਮਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਅਦਿਸ਼ਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚਦੰਰਮਾ ਉਥੇ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚਕਵਾ ਉਥੇ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉੱਚਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪੂਰੀ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਚਕਵੇ ਦੇ ਗੀਤ ਨਾਲ ਛਲਕਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਵਿ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਇਕ ਚਾਣਨੀ ਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪੂਰਾ ਆਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਚੰਦਰਮਾ ਦੀ ਸਫੈਦ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਵਿ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਪੰਛੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਲੋਕਿਕ ਆਤਮਾ ਹੈ। ਪਰਤੁ ਇਹ ਜੋ ਵੀ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਸੰਗੀਤ ਇਦੰਰਪਨੁਸ਼ੀ ਬੱਦਲਾਂ ਤੋਂ ਗਿਰਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਰਿਸ਼ ਦੀਆਂ ਬੁੰਦਾਂ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਆਨੰਦਦਾਇਕ ਹੈ।

ਸੰਦਰ ਉਪਮਾਵਾਂ ਦੀ ਇਕ ਲੜੀ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੈਲੀ ਪੰਛੀ ਦੀ ਅਦਿਸ਼ਤਾ ਦਾ, ਇਸਦੇ ਉੱਚੇ ਅਤੇ ਮਧੁਰ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਉੱਚਾਈ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਦੀ ਉਹ ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚਕਵਾ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਛਿਪੇ ਹੋਏ ਇਕ ਕਵਿ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਲੜਕੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ ਜੋ ਮਹਿਲ ਦੀ ਇਕ ਬੁਰਜੀ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਖੁਦ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸਦੇ ਗੀਤ ਬਾਹਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਬਾਅਦ ਚਕਵੇ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਇਕ ਜੁਗਨੂੰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਟਿਮਟਿਮਾਂਦੀ ਘਾਹ ਅਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਿਚ ਛਿਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੁਗਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰਤੁ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਕਵਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸਦੇ ਉੱਚੇ

ਅਤੇ ਮਿੱਠੇ ਸੰਗੀਤ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸਦੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸਦੇ ਬਾਅਦ ਚਕਵੇ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਇਕ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪੱਤੇਆਂ ਵਿਚ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਗੁਲਾਬ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਪਾਏ ਹਾਂ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸਦੀ ਮਿੱਠੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਤੋਂ ਇਸਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਚਕਵੇ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਬੇਜੋੜ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਸੁਦੰਦਰ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਵਿਆਹ ਗੀਤ ਜਾਂ ਜਿਤ-ਦੇ ਗੀਤ ਚਕਵੇ ਦੇ ਗੀਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਖੇਖਲੀ ਡੀਗ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਂ ਮਦਿਗਾ ਦਾ ਕੋਈ ਗੀਤ ਉਤਨਾ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਤਨਾ ਕਿ ਚਕਵੇ ਦਾ ਗੀਤ ਹੈ।

ਕਵਿ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਚਕਵੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਸਰੋਤ ਕੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਗੀਤ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਜਗ ਜਿਹਾ ਵੀ ਚਿੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਵਿ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁਖੀ ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਪੰਛੀ ਦਾ ਅਗਿਆਨ ਇਸਦੀ ਸ਼ੁੱਧ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਰਹਿੱਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਰੇ ਜਿਆਦਾ ਗਹਿਰਾ ਅਤੇ ਜਿਆਦਾ ਸੱਚਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਮੌਤ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਮਨੁਖੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੀਤ 'ਤੇ ਪਰਛਾਵਾਂ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਚੱਕਵੇ ਦੇ ਗੀਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਚਿੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਨੁਖ ਲੋਕ ਨਾਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਜਾ ਭੁਤ ਵੱਲ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਾਸੇ ਵਿਚ ਵੀ ਪੀੜ੍ਹਾ ਦਾ ਇਕ ਤੱਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੇਹਦ ਮਧੁਰ ਗੀਤ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਹਦ ਉਦਾਸੀ ਭਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਵਿ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਨੁਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੁਖ ਨਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਤਦ ਵੀ ਮਨੁਖ ਚਕਵੇ ਜਿਹੀ ਸੁਧ ਅਤੇ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਮਿਲਾਵਟ ਵਾਲੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕਵਿ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਚਕਵੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤੋਂ ਅੱਧੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਵੀ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੇ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਲਈ ਪੇਰਿਤ ਤੋਂ ਜਾਂਦਾ।

ਉੱਤਰ ਕਾ ਹਿੰਦੀ ਅਨੁਵਾਦ— ਕਵਿ ਕੋ ਏਕ ਚਕਵੇ ਕਾ ਗੀਤ ਸੁਨਾਈ ਦੇਤਾ ਹੈ। ਪਕੀ ਉਸੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇਤਾ ਹੈ। ਯਹ ਆਕਾਸ਼ ਮੋਂ ਬਹੁਤ ਊੰਚਾ ਤੱਤ ਰਹਾ ਹੈ। ਕਿਨ੍ਤੁ ਇਸਕਾ ਊੰਚਾ ਔਰ ਮਧੁਰ ਗੀਤ ਪੂਰੀ ਤਰਫ ਸੁਨਾਈ ਦੇ ਰਹਾ ਹੈ। ਯਦ੍ਯਪਿ ਪਕੀ ਅਦੂਸ਼ਯ ਹੈ, ਇਸਕਾ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰਾ ਗੀਤ ਸ਼ਾਸ਼ਤ ਰੂਪ ਸੇ ਸੁਨਾ ਜਾ ਸਕਤਾ ਹੈ। ਇਸਲਿਏ ਕਵਿ ਇਸੇ ਏਕ ਪ੍ਰਸਨਨਤਾਪੂਰਣ ਅਲੌਕਿਕ ਜੀਵ ਕਹਤਾ ਹੈ।

ਕਵਿ ਚਕਵੇ ਕੀ ਤੁਲਨਾ ਚਾਂਦ ਕੇ ਸਾਥ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਚਾਂਦ ਦਿਨ ਦੇ ਸਮਾਂ ਭੀ ਚਮਕਤਾ ਹੈ ਕਿਨ੍ਤੁ ਯਹ ਅਦੂਸ਼ਯ ਰਹਤਾ ਹੈ। ਹਮ ਜਾਨਤੇ ਹੋਣੇ ਕਿ ਚਾਂਦ ਵਹਾਂ ਹੈ ਕਿਨ੍ਤੁ ਹਮ ਇਸੇ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਤੇ ਹੋਣੇ। ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਮ ਜਾਨਤੇ ਹੋਣੇ ਕਿ ਚਕਵਾ ਵਹਾਂ ਹੈ ਕਿਨ੍ਤੁ ਹਮ ਇਸੇ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਯਹ ਆਕਾਸ਼ ਮੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਊੰਚਾ ਪਹੁੰਚਾ ਹੁਆ ਹੈ।

ਪੂਰੀ ਧਰਤੀ ਤਥਾ ਆਕਾਸ਼ ਚਕਵੇ ਕੇ ਗੀਤ ਦੇ ਛਲਕਤੇ ਹੁਏ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋਣੇ। ਕਵਿ ਇਸ ਦੂਸ਼ਯ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਏਕ ਚਾਂਦਨੀ ਰਾਤ ਦੇ ਸਾਥ ਕਰਤਾ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਪੂਰਾ ਆਕਾਸ਼ ਔਰ ਧਰਤੀ ਚਾਂਦ ਕੀ ਸਫੇਦ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਣੇ ਹੋਣੇ। ਕਵਿ ਕੀ ਪਕਕਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਯਹ ਏਕ ਪਕੀ ਹੈ ਯਾ ਕੋਈ ਅਲੌਕਿਕ ਆਤਮਾ ਹੈ। ਕਿਨ੍ਤੁ ਯਹ ਜੋ ਭੀ ਹੈ, ਇਸਕਾ ਸੰਗੀਤ ਇੜਦਖਨੁਥੀ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਗਿਰਨੇ ਵਾਲੀ ਕਵਾਂ ਕੀ ਕੂੰਦੀ ਸੇ ਅਧਿਕ ਆਨਨਦਾਵਕ ਹੈ।

ਸੁਨਦਰ ਤਪਸਾਓਂ ਕੀ ਏਕ ਲਡੀ ਦੀ ਢਾਗ ਸ਼ੈਲੀ ਪਕੀ ਕੀ ਅਦੂਸ਼ਯਤਾ ਕਾ, ਇਸਕੇ ਊੰਚੇ ਤਥਾ ਮਧੁਰ ਸੰਗੀਤ ਕਾ ਔਰ ਊੰਚਾਈ ਕਾ ਵਰਣਨ ਕਰਤਾ ਹੈ ਜਹਾਂ ਦੇ ਵਹ ਗਾ ਰਹਾ ਹੈ। ਚਕਵਾ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੋਂ ਛਿਪੇ ਹੁਏ ਏਕ ਕਵਿ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਯਹ ਏਕ ਲਡੀ ਦੀ ਸਮਾਨ ਹੈ ਜੋ ਮਹਲ ਦੀ ਏਕ ਬੁਰਜੀ ਮੋਂ ਬੈਠੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਗੀਤ ਗਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਵਾਂ ਲਡੀ ਦੀ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਨ੍ਤੁ ਉਸਕੇ ਗੀਤ ਬਾਹਰ ਦੇ ਲੋਗਾਂ ਦੇ ਸੁਨਾਈ ਦੇ ਸਕਤੇ ਹੋਣੇ। ਇਸਕੇ ਬਾਦ ਚਕਵੇ ਕੀ ਤੁਲਨਾ ਏਕ ਜੁਗਨੂੰ ਦੇ ਕੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਟਿਮਟਿਮਾਤੀ ਘਾਸ ਔਰ ਫੂਲਾਂ ਦੇ ਛਿਪਾ ਹੁਆ ਹੈ। ਜੁਗਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇਤਾ ਹੈ ਕਿਨ੍ਤੁ ਇਸਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਹਮ ਜਾਨ ਜਾਤੇ ਹੋਣੇ ਕਿ ਯਹ ਵਹਾਂ ਪਰ ਹੈ। ਤਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਚਕਵਾ ਦਿਖਲਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇਤਾ ਹੈ ਕਿਨ੍ਤੁ ਇਸਕੇ ਊੰਚੇ ਔਰ ਮੀਠੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਹਮ ਇਸਕੇ ਬਾਰੇ ਮੋਂ ਜਾਨ ਜਾਤੇ ਹੋਣੇ। ਇਸਕੇ ਬਾਦ ਚਕਵੇ ਕੀ ਤੁਲਨਾ ਏਕ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਕੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਪਨੇ ਹੀ ਪੱਤੋਂ ਦੇ ਛਿਪਾ ਹੁਆ ਹੈ। ਹਮ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਪਾਤੇ ਹੋਣੇ ਕਿਨ੍ਤੁ ਇਸਕੀ ਮੀਠੀ ਸੁਗਣ੍ਯ ਦੇ ਹਮੋਂ ਇਸਕੇ ਬਾਰੇ ਮੋਂ ਪਤਾ ਚਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਚਕਵੇ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਕੀ ਸੁਨਦਰਤਾ ਅਦਿਤੀਯ ਹੈ। ਇਸਕੀ ਸੁਨਦਰਤਾ ਉਨ ਸਾਬ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਬਦਲ ਕੇ ਹੈ ਜੋ ਕਿਭੀ ਸੁਨਦਰ ਰਹੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਏਕ ਵਿਵਾਹ-ਗੀਤ ਅਥਵਾ ਵਿਜਿਟ-ਗੀਤ ਚਕਵੇ ਦੇ ਗੀਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੋਂ ਏਕ ਖੋਖਲੀ ਡੰਗ ਦੇ ਅਧਿਕ ਔਰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਾਰ ਅਥਵਾ ਮਦਿਗਾ ਕਾ ਕੋਈ ਗੀਤ ਇਤਨਾ ਖੁਸ਼ੀ-ਭਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਤਾ ਜਿਤਨਾ ਕਿ ਚਕਵੇ ਦੀ ਗੀਤ ਹੈ।

ਕਵਿ ਨਹੀਂ ਜਾਨਤਾ ਕਿ ਚਕਵੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕਾ ਸ਼ੋਤ ਕਿਆ ਹੈ। ਇਸਕੇ ਗੀਤ ਦੇ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਤਨਿਕ ਸਾ ਚਿਨ੍ਹ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਵਿ ਕਲਪਨਾ ਕਰਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਕੀਅ ਦੁਖਾਂ ਔਰ ਕਾਈਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੋਂ ਪਕੀ ਕਾ ਅਜਾਨ ਇਸਕੀ ਸ਼ੁਦਧ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਰਹਸ਼ ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਯਦ ਪਕੀ ਕੀ ਮ੃ਤ੍ਯੁ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੋਂ ਅਧਿਕ ਗਹਰਾ ਔਰ ਅਧਿਕ ਸਚਾ ਜਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਮ੃ਤ੍ਯੁ ਸਾਮਲਾਵਿ ਵਿਚਾਰ ਮਾਨਕ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕਿਸੀ

भी गीत पर परछाई बने रहते हैं, चकवे के गीत में ऐसा कोई चिन्ह नहीं है। मानव लोग अप्रसन्न रहते हैं क्योंकि वे भविष्य तथा भूत की तरफ देखते रहते हैं। उनकी हँसी में भी पीड़ा का एक तत्व होता है। उनके अति मधुर गीत वे होते हैं जिनमें अति उदासी भरी बातों का वर्णन होता है। कवि कहता है कि यद्यपि मानव-जीवन में कोई दुःख न रहे होते तो भी मनुष्य चकवे जैसी शुद्ध और अमिश्रित खुशी का आनन्द नहीं ले सकता था। कवि कहता है कि यदि वह चकवे की खुशी से आधी खुशी का भी अनुभव कर पाता, तो वह खुशी भरे गीत लिखने को प्रेरित हो जाता।

Q.2. Reproduce in your own words some of the similes used by Shelley to describe the skylark and its song.

Ans. Shelley has used a number of similes to describe the skylark and its song. The similes are very apt and create thrilling word-pictures in the reader's mind.

The skylark is flying very high in the sky. The bird is invisible but from its music we know it is there. Shelley compares the skylark to star of Heaven or the silver sphere — i.e. moon. When it is morning, the moon or the star becomes invisible. But we know that it is still there in the sky. Similarly, the skylark is invisible because it has flown too high in the sky. But we know from its loud and clear music that it is still there. Shelley compares the bird to a high-born maiden singing her songs of love in a palace-tower. Though the girl herself is not visible, her song is clearly audible to the people outside.

Then Shelley compares the skylark to a poet. A poet lives in the region of lofty thoughts. His thoughts can't be understood easily. However, the music of his songs can still be enjoyed. Similarly, the skylark is flying in the high regions of the sky. It is hardly visible but its loud music is clearly audible. Another comparison is made with a rose enclosed in its own green leaves. We can't see the rose but from its fragrance we know it is there. The glow-worm is also very apt. The glow-worm is glowing among flowers and leaves of grass. The glow-worm is invisible but from its light we know it is there. Similarly, the skylark is invisible but from its rapturous song the poet knows it is there.

The invisibility of the skylark has been explained by another simile. We can see the moon or a star at night. When it is morning, we can't see the moon or the star. However, we know it is still there. Similarly, we can't see the skylark, but we know it is there.

ਉੱਤਰ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ—ਸੈਲੀ ਨੇ ਚਕਵੇ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਗੀਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਅਨੇਕ ਉਪਮਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਪਮਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਪਯੁਕਤ ਹਨ ਅਤੇ ਪਾਠਕ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਰੋਮਾਂਚਕਾਰੀ ਸ਼਼ਬਦ-ਚਿੱਤਰ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਚਕਵਾ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਉਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਛੀ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦੇ ਸੰਗੀਤ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਜਾਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਉਥੇ ਹੀ ਹੈ। ਸੈਲੀ ਚਕਵੇ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਸਵਰਗ ਅਰਥਾਤ ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਇਕ ਸਿਤਾਰੇ ਜਾਂ ਚੰਦਰਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਸਵੇਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਚੰਦਰਮਾ ਜਾਂ ਉਹ ਤਾਰਾ ਅਦਿਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਉਥੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਕਵਾ ਅਦਿਸ਼ ਹੈ ਕਿੰਉਕਿ ਉਹ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉੱਡ ਕੇ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੈਲੀ ਪੰਛੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਪਰ ਇਸਦੇ ਉੱਚੇ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਗੀਤ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਉਥੇ ਹੀ ਹੈ। ਸੈਲੀ ਪੰਛੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਉੱਚੇ ਕੁਲ ਦੀ ਇਕ ਲੜਕੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਹਿਲ ਦੇ ਇਕ ਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਪਿਆਰ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਲੜਕੀ ਖੁਦ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਗੀਤ ਬਾਹਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਸੈਲੀ ਚਕਵੇ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਇਕ ਕਵਿ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਕਵਿ ਆਪਣੇ ਉੱਚੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਆਨੰਦ ਫਿਰ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਕਵਾ ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਉੱਚੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਉੱਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦਾ ਉੱਚਾ ਸੰਗੀਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਤੁਲਨਾ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁੱਲ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹਰੇ ਪੱਤੇਆਂ ਨਾਲ ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਗੁਲਾਬ ਨੂੰ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਪਰ ਇਸਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ

हां कि इह उसे ही मौजूद है। जुगनू वाली उपमा वी बहुत उपयुक्त है। जुगनू हूँलां अउ घाह दे पैतेआं विच चमक रिहा है। जुगनू दिखाई नहीं दिंदा है, पर इसदे प्रकाश ते सानूं पता लग जांदा है कि इह उसे ही है।

चक्के दी अदिस्ता नुं एक होर उपमा दे दुआरा समझाइए गिए हैं। असीं चर्दरमा नुं जां किसे उरे नुं रात दे समें देख सकदे हां। जद सवेर हो जांदी है तां असीं चर्दरमा नुं जां उरे नुं देख नहीं सकदे हां। फिर वी असीं जाणदे हां कि इह अजे वी उसे ही है। उसे उरुं असीं चक्के नुं देख नहीं सकदे, पर असीं जाणदे हां कि इह उसे ही मौजूद है।

उत्तर का हिन्दी अनुवाद— शैली ने चक्के तथा इसके गीत का वर्णन करने के लिए अनेक उपमाओं का प्रयोग किया है। उपमाएं बहुत ही उपयुक्त हैं और पाठक के मन में रोमांचकारी शब्द-चित्र बना देती हैं।

चक्का आकाश में बहुत ऊंचा उड़ रहा है। पक्षी दिखाई नहीं देता है किन्तु इसके संगीत से हम जान जाते हैं कि यह वहां पर है। शैली चक्के की तुलना स्वर्ग अर्थात् बहुत ऊंचे आकाश के एक सितारे अथवा चांद से करता है। जब प्रातः होती है तो चांद या वह तारा अदृश्य हो जाता है। किन्तु हम जानते हैं कि यह अब भी वहां आकाश में है। उसी प्रकार चक्का अदृश्य है क्योंकि यह आकाश में उड़ कर बहुत ऊंचा चला गया है। किन्तु इसके ऊंचे और स्पष्ट संगीत से हम जान जाते हैं कि यह अब भी वहां है। शैली पक्षी की तुलना ऊंचे कुल की एक लड़की के साथ करता है जो महल के एक मीनार में बैठी प्यार के गीत गा रही है। यद्यपि लड़की स्वयं दिखाई नहीं दे रही है, उसका गीत बाहर के लोगों को स्पष्ट सुनाई दे रहा है।

फिर शैली चक्के की तुलना एक कवि से करता है। एक कवि अपने ऊंचे विचारों के क्षेत्र में रहता है। उसके विचारों को आसानी से समझा नहीं जा सकता है। किन्तु उसके गीतों के संगीत का आनन्द फिर भी लिया जा सकता है। उसी प्रकार चक्का आकाश के ऊंचे क्षेत्रों में उड़ रहा है। यह मुश्किल से ही दिखाई पड़ रहा है किन्तु इसका ऊंचा संगीत स्पष्ट रूप से सुनाई दे रहा है। एक अन्य तुलना गुलाब के फूल के साथ की गई है जो अपने ही हरे पत्तों में ढका हुआ है। हम गुलाब को देख नहीं सकते हैं किन्तु इसकी सुगन्धि से हम जानते हैं कि यह वहां पर है। जुगनू वाली उपमा भी बहुत उपयुक्त है। जुगनू फूलों तथा घास की पत्तियों के मध्य चमक रहा है। जुगनू दिखाई नहीं देता है, किन्तु इसके प्रकाश से हमें पता चल जाता है कि यह वहां पर है। इसी प्रकार चक्का दिखाई नहीं देता है किन्तु इसके मस्ती-भरे गीत से कवि जान जाता है कि यह वहां पर है।

चक्के की अदृश्यता को एक अन्य उपमा के द्वारा समझाया गया है। हम चांद को अथवा किसी तारे को रात के समय देख सकते हैं। जब प्रातः हो जाती है तो हम चांद को या तारे को नहीं देख पाते हैं। तो भी हम जानते हैं कि यह अभी भी वहां पर है। उसी तरह हम चक्के को नहीं देख पाते, किन्तु हम जानते हैं कि यह वहां पर है।